

ՄԵՐ ԱՆԿԻՆԵՆ

Իլիամ Ալիեւ Անել Դրութեան Առջեւ

2016 թուականի ապրիլեան քառօրեայ պատերազմէն ասդին վերջին օրերուն Հայ-ատրպէյճանական սահմանին վրայ տեղի կ'ունենան ամենէն սաստիկ ռազմական գործողութիւնները: Յուլիս 12-ին, Տաւուշի շրջանի դիրքերուն ուղղութեամբ կատարուած ոտնձգութիւնը կասեցուելէ ետք, թշնամին սխալ հաշուարկներ կատարելով սկսաւ ռմբակոծել Հայկական սահմանային կէտերը, որմէ ետք Հայկական Բանակը անձաւ յստակ ու ծրագրաւորուած պատժիչ գործողութիւններու: Արդիւնքը եղաւ այն, որ ատրպէյճանական կողմը ունեցաւ մարդկային, ռազմական եւ հաւանաբար նաեւ դիրքային զգալի կորուստներ:

Վերջին օրերուն մղուող մարտերու ընթացքին Հայոց Բանակը ոչ միայն կարողացաւ հաստատել օդային հաւասակշռութիւնը, այլ՝ նախաձեռնութիւնը իր ձեռքը վերցնելով չէզոքացուց հակառակորդի ցարդ վայելած առաւելութիւնը: Ապրիլեան պատերազմի ընթացքին Իսրայէլի կողմէ հայթայթուած անօդաչու թռչող սարքերը (ԱԹՍ) կարողացած էին բաւական ազատ եւ արդիւնաւետ գործել՝ խլելով մեծ թիւով մարդակային զոհեր: Անցնող չորս տարիներու ընթացքին Հայաստան իր ուշադրութիւնը կեդրոնացուց տեղական ԱԹՍ-ներու արտադրութեան վրայ: Այժմ, այդ սարքերը գործադրութեան դրուելով ցոյց կու տան իրենց արդիւնաւետութիւնը: Աւելին, անխցելի նկատուող իսրայէլական ԱԹՍ-ներու առասպելը եւս քանդուեցաւ, երբ հայկական բանակը կարողացաւ կործանել այդ սարքերէն առնուազն մէկը: Ընդհանուր արմամբ Ատրպէյճան կորսնցուց 10 նման սարք:

Վերջին իրադարձութիւններ եկան անգամ մը եւս ցոյց տալու Ատրպէյճանի բռնապետ Իրիւսի Ալիեւի անկարողութեան աստիճանը: Ինք որ, ամէն օր հանդես կու գար ռազմատենչ հռետորաբանութեամբ ու պատերազմի սպառնալիքներ կը հնչեցնէր՝ հողեր ազատագրելու մասին, այժմ ձայնը քաշուած, կը բաւարարուի յոխորտալով, որ մէկ սանթրոններ հող չեն տուած: Այսպիսով, Ալիեւ կը փորձէ հերթական պարտութիւնը ներկայացնել որպէս յաղթանակ: Սակայն, Ազերի ժողովուրդը անգամ սկսած է կասկածով մօտենալ իր երկրի քաղաքական ու զինուորական ղեկավարութեան մատուցած տեղեկութիւններուն հանդէպ ու այդ բոլորի մասին իր տեսակէտները կը յայտնէ ընկերային ցանցերուն միջոցաւ:

Ատրպէյճան Կը Յայտնէ Բարձրաստիճան Զինուորականներու Կարուստի Մասին Հայկական Կողմը Ունի Չորս Չոհ

Ատրպէյճանեան կործանուած անօդաչու թռչող սարքերէն մին

Ատրպէյճանեան ուժերը Կիրակի Յուլիս 12-ին, Տաւուշի կողմէն հայկական սահմանը խախտելու փորձ կատարած են ու հանդիպելով դիմադրութեան ետ շարտուած են: Հայկական ուժերը միայն կանխազգուշացնելէ ետք կրակ բացած են արդէն երկրորդ անգամ սահմանը հատել փորձող ուժերուն, իսկ հակառակորդը կորուստներ տալով լքած է շրջանը:

Յաջորդ օրը, հակառակորդը դարձեալ կրակ բացած է Տաւուշի մարզի հայկական սահմանապահ դիրքի ուղղութեամբ: Թշնամին նաեւ

կատարած է ներթափանցման փորձ ու կորուստներ կրելով ետ մղուած է: Ատրպէյճանական կողմը հաստատած է չորս զինուորներու մահը:

Հայաստանի Պաշտպանութեան նախարարութեան մամուլի քարտուղար՝ Շուշան Ստեփանեանի փոխանցումով՝ Յուլիս 14-ի առաւօտեան Ատրպէյճանի զինուած ուժերը հարուածային անօդաչու սարքով թիրախաւորած էին Բերդի քաղաքացիական ենթակառուցուածքները: Բերդի հրետակոծու-

Փաշինեան Ներկայացուց Ազգային Անվտանգութեան Նոր Ռազմավարութիւնը

Վարչապետի գլխաւորութեամբ՝ Յուլիս 10-ին, Երեւանի մէջ կայացած Անվտանգութեան Խորհուրդի նիստին, որու ընթացքին նաեւ ներկայացուած է Ազգային անվտանգութեան նոր ռազմավարութիւնը, Նիկոլ Փաշինեան յայտարարած է, թէ սերած են հայկական լեռնաշխարհի, հայկական թագաւարութիւններու, անոնց կարգին՝ Կիլիկեան թագաւորութեան:

«Հայկական պետութիւնը հայ ժողովրդի գոյութեան եւ զարգացման միակ երաշխաւորն է: Հետեւաբար հայկական պետութիւնը պէտք է գոյութիւն ունենայ յաւիտեան, որովհետեւ հայ ժողովուրդը պէտք է գոյութիւն ունենայ յաւիտեան», - շարունակած է Փաշինեան՝ նշելով. «Հայ ժողովրդի ազգային արժէքներն են՝ հայոց պետականութիւնը, Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացիութիւնը, Հայոց

Մայր Աթոռը Կը Դատապարտէ Սուրբ Սոփիայի Տաճարը Սզկիթի Վերածելու Անգարայի Որոշումը

«Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի մէջ ցաւով արձանագրեցինք տակաւին քանի մը օր առաջ՝ Յուլիս 10-ին, Թուրքիոյ Հանրապետութեան նախագահ Ռեճեփ Թայէպ Էրտողանի կողմէ ուղղափառ Եկեղեցիներու եւ քրիստոնէական աշխարհի համար կարեւոր նշանակութիւն ունեցող Սուրբ Սոփիայի տաճարը թանգարանէն մզկիթի վերածելու որոշումը», - յայտարարած է Ամենայն Հայոց Գարեգին երկրորդ կաթողիկոսը:

«Հակառակ համաքրիստոնէական տարբեր կազմակերպութիւններու, եկեղեցապետերու ու քաղաքական առաջնորդներու կոչերուն՝ թրքական կառավարութիւնը ընդունեց միակողմանի ու դատապարտելի որոշում՝ ասով իսկ խախտելով Թուրքիոյ մէջ ազգային կրօնական փոքրամասնութիւններու իրաւունքները: Ցաւով կը նշենք, որ միլիոնաւոր քրիստոնէաներու կոչերն ու անհանգստութիւնները անտեսուեցան, հաշուի չառնուեցաւ նոյնիսկ ԵՊՄԻՆՍԲՕ-ի կողմէ Սուրբ Սոփիայի տաճարը համաշխարհային մշակութային զանաւարանին մէջ ներառուած ըլլալու փաստը», - ընդգծած է Վեհափառը:

«Թուրքիոյ կառավարութեան

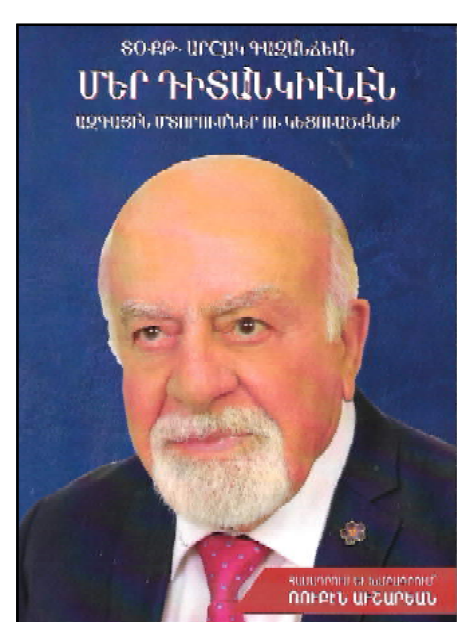
Լոյս Տեսաւ «Մասիսի» Երկարամեայ Խմբագիր՝ Տօթ. Արշակ Գազանճեանի Առաջնորդող Յօդուածներու Հաւաքածոն

Ընթերցողի սեղանին է «Մասիս» շաբաթաթերթի նախկին երկարամեայ խմբագիր՝ Տօթ. Արշակ Գազանճեանի գրիչով տարիներու ընթացքին լոյս տեսած առաջնորդող յօդուածներու հաւաքածոն:

«Մտորումներ» խորագիրը կրող 500 էջերէ բաղկացած հատորին մէջ խոսացուած մեր ազգային ու հայրենական կեանքի առօրեայ մտահոգութիւններուն եւ անոնց շուրջ «Մասիսի» եւ զայն հովանաւորող ՍԳ Հնչակեան Կուսակցութեան տեսակէտներն ու դիրքորոշումները:

Տարբեր ժամանակներուն լոյս տեսած գրութիւններն ու քաղաքական մեկնաբանութիւնները կը պահեն իրենց այժմէականութիւնը եւ շատ լաճախ կը ներկայացնեն պատմականը մեր համայնքային կեանքին:

Գրքի նախաբանին մէջ Արշակ Գազանճեան մտաւորականի ու խմբագրի վաստակին մասին իրենց վկայութիւնները արձանագրած են սփիւռքահայ ծանօթ մտաւորականներ եւ յօդուածագիրները: Հատորի խմբագրական աշ-

խատանքները իրականացուցած ու զայն հրատարակութեան պատրաստած է իրաւաբան Ռուբէն Աւշարեան:

Ծրագրուած էր գրքի շնորհանդէս-գինեձօնը կազմակերպել Մայիսին, սակայն համավարակի պատճառաւ ստեղծուած արտակարգ իրավիճակները ստիպեցին որ միջոցառումը առայժմ յետաձգուի:

ՎԱՅԱՍԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

Սահմանի Լարուածութիւնը՝ Ցաւալի Լակմուսի Թուղթ Ներսում. Զերթական Անգամ

ԱՐԱՍ ԱՍԱՏՈՒՆԻ

Յուլիսի 12-13-ին սահմանափակ իրադարձութիւնները դարձան Հայաստանեան ներքաղաքական դաշտի լակմուսի թուղթը, սակայն հերթական անգամ այդ դաշտի ու դասի պետական ու քաղաքական անհամարժէքութեան առումով:

Հայ-ատրպէյճանական սահմանին ծաւալուած յայտնի զարգացումները ֆոնին Հայաստանի ներքաղաքական դաշտում ծաւալուած էր երկու բան՝ կամ լուծութիւն, կամ էլ տեղեկատուա-քարոզչական զազրախօսութիւն, բայց ոչ թէ Ատրպէյճանի, այլ Հայաստանի իշխանութեան հասցէին: Գուցէ դա լինէր ապշելու իրողութիւն, եթէ լինէր առաջին առիթով կամ առաջին անգամ: Աւելին, այդ պարագայում, իհարկէ, լուծութիւնը թուած է ոսկէ տարբերակ, սակայն տուեալ պարագայում խնդիրն այն է, որ Հայաստանում պէտք է ընտրել քաղաքական շարեաց փոքրագոյն վարքագիծը: Պարզուեց, որ Հայաստանի, այսպէս սասած, հիմնական քաղաքական դերակատարները, որոնք բաւականին մեծ աշխուժութիւն են ցուցաբերում այսպէս սասած՝ ներքին հարցերում, սահմանային իրադրութեան պայմաններում ի գործը չեղան ցուցաբերել համարժէք աշխուժութիւն եւ օպերատիւութիւն, յայտնելով իրենց քաղաքական դիրքորոշումները Հայաստանի Հանրապետութեան անվտանգային համակարգի դէմ ոտնձգութեան առիթով: Դա այն պարագայում, երբ անգն աչքով նկատելի էր, որ տեղի ունեցողը ամենեւին հրադարարի սովորական խախտում է: Ընդ որում, խօսքը նաեւ բացարձակապէս այն մասին է, որ Հայաստանի քաղաքական ուժերը պէտք է դադարեցնէին իրենց ներք-

քաղաքական գործողութիւնները, հարցերը եւ այլն: Ամենեւին, ի վերջոյ, Հայաստանը տկար ու անզօր է, որպէսզի ի վիճակի չլինի, սահմանային թէկուզ այդօրինակ իրավիճակներում չկարողանայ մի կողմից ապահովել անվտանգութիւնը, միւս կողմից՝ շարունակել բնականոն կենսագործունէութիւնն ու կեանքը:

Ի վերջոյ, հենց այդ միջոցով է նաեւ գնեւրացուած այն արդիւնքը, որը դառնում է անվտանգութիւն: Բայց, միեւնոյն ժամանակ, այդ բնականոնութեան տրամաբանութիւնը ենթադրում է, որ քաղաքական՝ առաւել եւս հաւակնութիւն ունեցող ուժերը, պէտք է կարողանան ներքին հարցերին գուզահեռ արագ եւ բովանդակային արձագանքելու ունակ լինեն արտաքին իրողութիւնների պարագայում, եւ այդ պարագայում կարողանան տարբերակել ներքին հարցերը անվտանգային համապետական խնդիրներից ու նպատակներից: Մինչդեռ, Յուլիսի 13-ի առաւօտեան, մինչեւ երեկոյ, Հայաստանի քաղաքական որեւէ ուժ, խորհրդարանական որեւէ ընդդիմութիւն, նախկին իշխող համակարգը ներկայացնող որեւէ խմբաւորում չէր ստանձնել իրավիճակին արձագանքելու որեւէ քաղաքական պատասխանատուութիւն, ըստ ամենայնի՝ կողմնորոշուած չլինելու պատճառով, թէ որտեղից եւ ինչ ուղղութեամբ է փշուռ քամին: Սա Հայաստանեան դաշտի եւ դասի տարիների քաղաքական արատն է, ու նաեւ հենց դա է, որ Հայաստանի համար կենսական հրամայական է դարձնում դրանից եւ դրա կողմնակից քաղաքականապէս ազատուելն ու նոր որակի քաղաքական ընտրախաւ ձեւաւորելը:

«ԱՌԱՋԻՆ ԼՐԱՏՈՒԱԿԱՆ»

Ալիւն Ուզում Է «Զրոյացնել» 20 Տարուայ Ղարաբաղեան Քաղաքականութիւնը

ՆԱՅԻՐԱ ՅԱՅՐՈՒՄԵԱՆ

Ռուսաստանի Արտաքին Գործոց Նախարարութիւնը ԱԳՆ-ն հայ-ատրպէյճանական սահմանին՝ Տաւուշի մարզի ուղղութեամբ էսկալացիայի վերաբերեալ յայտարարութեամբ է հանդէս եկել: «Անթոյլատրելի ենք համարում էսկալացիայի շարունակումը, որը սպառնում է տարածաշրջանի անվտանգութեանը: Կոչ ենք անում հակամարտող կողմերին զսպուածութիւն ցուցաբերել եւ խստօրէն պահպանել հրադարարի ռեժիմը», - նշուած է յայտարարութիւնում: Պաշտօնական Մոսկուան պատրաստ է անհրաժեշտ աջակցութիւն ցուցաբերել իրավիճակի կայունացման համար:

Ինչ է պատրաստ Մոսկուան առաջարկել Հայ-ատրպէյճանական սահմանին իրավիճակի կայունացման համար: Կապուած է դա նրա հետ, որ ՀԱՊԿ գլխաւոր քարտուղար Ստանիսլաւ Զասը Յուլիսի 13-ին անականակալ նախաձեռնեց ՀԱՊԿ մշտական խորհրդի արտահերթ նիստը, որն աւելի ուշ յետաձգուեց:

Հայաստանը սահմանին տիրող վիճակի մասին յայտնել է եւ ԵԱՀԿ-ին, եւ ՀԱՊԿ-ին, սակայն դիմել են ոչ օգնութեան համար: Հարաւային Կովկասում եւ Վրաստանի ճգնաժամի հարցերով ԵՄ յատուկ ներկայացուցիչ Տոյվօ Կլաւարը «հայ-ատրպէյճանական սահմանին փոխհրաձգութեան» հետ կապուած նշել է, որ «երկու երկրների համար կարեւոր է զսպուածութիւն ցուցաբերել եւ օգտագործել հաղորդակցութեան բոլոր ալիքները ինչպէս ուղիղ, այնպէս էլ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի միջնորդութեամբ»:

ԵԱՀԿ-ի հետ ամէն ինչ պարզ է, իսկ ո՞վ է շահագրգռուած, որպէսզի ՀԱՊԿ-ին Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի միջեւ հակամարտութեան մէջ ներգրաւի:

Յուլիսի 12-ի միջադէպից անմիջապէս յետոյ Ատրպէյճանի ԱԳՆ-ի եւ Ալիւնի աշխատակազմի յայտարարութիւններում նշուել է, որ Հայաստանն ուզում է «երրորդ կողմի» ներգրաւել: Գողի վրայ, ինչպէս ասում են, գլխարկը վառուած է. արդեօք ԱԳ նախարար Մամեդիարովը ուզում է «ապացուցել» իր մասնագիտական համապատասխանութիւնը եւ հասնել ռուսական կամ ՀԱՊԿ գործերի մոտաքին հակամարտութեան ռեզիմին: Մինչեւ այժմ Հայաստանը եւ Ատրպէյճանը արգելափակել են նմանատիպ ուժերի մուտքը տարածաշրջան:

ՀԱՊԿ-ը 2016թ. ապրիլեան քառօրեայ մասշտաբային պատերազմից յետոյ չէր համարձակուած նիստ հրաւիրել եւ յայտարարել ռազմական դաշինքի դիրքորոշման մասին, թէեւ կիսաձայն տարածաշրջանն անուանում էր «ՀԱՊԿ պատասխանատուութեան գօտի»:

2016թ. Ապրիլի 15-ին Երեւանում դեռ առաջարկուող տարբերակում սեւով սպիտակին գրուած է, որ նախկին ԼՂԻՄ-ի եւ Լաչինի ամբողջ շրջանի տարածքն է դիտուած ապագայ կարգավիճակային տարածք: Այդ յետոյ՝ արդէն Ռոբերտ

տեղի ունեցաւ ՀԱՊԿ ռազմական կոմիտէի նիստ, որի ժամանակ շրջադարձեց հակամարտութեանը դաշինքի միջամտութեան մասին որոշում: Այսօր իսկ կազմակերպութեան գլխաւոր քարտուղար Ստանիսլաւ Զասը, որը 2016թ. Բելառուսի ԱՆ քարտուղարն էր, որոշեց հրաւիրել արտահերթ նիստ, որը, սակայն, անորոշ ժամանակով յետաձգուեց:

2016թ. պատերազմի օրերին Բելառուսի նախագահ Ալեքսանդր Լուկաշենկոն զանգեց ոչ թէ Երեւան, այլ Պաքո: Ապրիլի 4-ին Բելառուսի խորհրդարանը ռազմական նոր դոկտրին ընդունեց, որն արգելում է «Բելառուսին արտասահմանում մասնակցել ռազմական գործողութիւններին»: Այսինքն, Բելառուսը մտադիր է Հայաստանի կողմից մասնակցելու ռազմական գործողութիւններին:

Թուրքական Ղազախստանը եւ Ղրղրզստանը, ինչպէս նաեւ շիական Տաճիկստանը նոյնպէս, դժուար թէ, աջակցեն Հայաստանին: Ստացուած է, որ ՀԱՊԿ անդամներից միայն Ռուսաստանն է, որ Հայաստանին «աջակցութեան» է շտապում: Կարո՞ղ է Ռուսաստանի «աջակցութիւնը» լինել Ատրպէյճանի ԱԳ նախարար Մամեդիարովի համար վերջին առաջադրանքը, թէ ներկայիս սադրանքը Ատրպէյճանի ղեկավարութեան համար պատրուակ է դարաբաղեան հակամարտութեան կարգաւորման 20-ամեայ քաղաքականութիւնը «գրոյացնելու» համար:

«ԼՐԱԳԻՐ»

Երբ Ստում Են

ՎԱՅՐԱՍ ԱԹԱՆԵՍԵԱՆ

Աժ նախկին նախագահ Տիգրան Թորոսեանը հեղինակել է «ԼՂ հակամարտութեան կարգաւորման գործընթացի փուլերը, իրավիճակն ու հեռանկարը» վերտառութեամբ ուսումնասիրութիւն, որի հիմնական թեզերին կարելի է ծանօթանալ հետեւեալ յղումով: Որքան հասկացուած է՝ Տիգրան Թորոսեանը կրկնում է կարծրատիպային գնահատականը, որ 1997թ. «փուլային տարբերակով Լեռնային Ղարաբաղը ԼՂԻՄ սահմաններով մնում էր Ատրպէյճանի կազմում»: 1997 թ. Դեկտեմբերի 2-ին միջնորդների կողմից հակամարտութեան երեք կողմերին՝ Ատրպէյճանին, Լեռնային Ղարաբաղին եւ Հայաստանին, ներկայացուած առաջարկութիւնը ենթադրում էր եռակողմ համաձայնագրի ստորագրում հակամարտութեան զինուած փուլի աւարտի մասին:

Փաստաթղթում խօսք, նոյնիսկ ակնարկ չկայ Լեռնային Ղարաբաղի ապագայ կարգավիճակի մասին, այդ հարցը թողնուած էր ապագայ, բայց դարձեալ՝ եռակողմ, բանակցութիւնների առարկայ: Քաղաքագիտութեան դոկտորի գիտական աստիճան ունեցող

մարդու համար պէտք է պարզ լինի, որ հակամարտութեան զինուած փուլի աւարտի մասին համաձայնագրի լիբրաւ կողմ Լեռնային Ղարաբաղը վերջնարդիւնքում չէր կարող ստանալ աւելի ցածր կարգավիճակ, քան ունէր որպէս պայմանագրի ստորագրող կողմ: Աւելի քան երկու տասնամեակ շրջանառելով կեղծ թէզը, որ «փուլային տարբերակով Լեռնային Ղարաբաղը մնում էր Ատրպէյճանի կազմում»՝ քաղաքական յայտնի շրջանակները միայն մի բան են ուզում արդարացնել՝ 1998թ. իշխանափոխութիւնը, որ տեղի ունեցաւ ժողովրդի թիկունքում՝ օրինական նախագահին հրաժարականի պարտադրմամբ: Տիգրան Թորոսեանը ՀՀ կարկառուն դէմքերից մէկն է եւ նրա վերլուծութիւնը Հայաստանում Ռոբերտ Քոչարեանի նախագահ «ընտրուելու» հակասահմանադրական գործընթացը «վասն հայրենեաց» ոճով արդարացնելու նպատակ է հետապնդում եւ ոչ մի աղերս չունի քաղաքագիտական անաչառութեան հետ: Թէկուզ այն պատճառով, որ նա ստում է՝ ասելով, թէ 1997թ. «փուլային տարբերակով» Լեռնային Ղարաբաղը պէտք է ունենար նախկին ԼՂԻՄ սահմանները, մինչ-

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ՝
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՅՆՉԱՎԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի

ԽՄԲԱԳԻՐ
ԳՐԻԳՈՐ ԽՈՏԱՆԵԱՆ

ՎԱՐԻՉ ՏՆՕՐԵՆ
ՎԱՅԷ ԱՏԱՊԱՅԵԱՆ

MASSIS Weekly
Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com

(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August

ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, \$100.00 (First Class)
Canada \$125.00 (Air Mail)
Overseas \$250.00 (Air Mail).
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.

Periodicals Postage Paid
at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY

ՎԱՅԱՍԱՆԵԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կառավարութիւնը Որոշեց Մէկ Ամիսով Երկարաձգել Արտակարգ Դրութիւնը

Կառավարութիւնը, Յունիս 13-ի արտահերթ նիստին ընթացքին, որոշեց եւս մէկ ամիսով երկարաձգել Հայաստանի մէջ Մարտ 16-ին յայտարարուած արտակարգ դրութիւնը, դիմակայելու «Քորոնա» ժահրի համաճարակը:

Կառավարութեան նիստին վարչապետը ըսաւ, թէ եւ Հայաստանի Մասնաճարակութեամբ նախատեսուած է, որ բնակչութեան առողջութեան սպառնացող վտանգներու պարագային, անհրաժեշտ է արտակարգ միջոցներ ձեռնարկել, այնուամենայնիւ, օրէնսդրական մակարդակի վրայ արդէն արտակարգ դրութեան ռեժիմից բացի այլ գործիք չկայ արտակարգ գործողութիւններ կատարելու համար:

«Միւս կողմից մենք հասկանում ենք նաեւ, որ արտակարգ դրութիւնն անվերջ երկարացնել հնարաւոր չի եւ պէտք էլ չի, եւ այս ընթացում դեռ նախորդ ամսուանից մենք որոշում ունենք, որպէսզի օրէնսդրական փաթեթ մշակենք, որը մեզ հնարաւորութիւն կու տայ այդ գործիքակազմը կիրառել ոչ թէ արտակարգ դրութեան, այլ արտակարգ իրավիճակի ռեժիմում, որը սահմանափակումներով եւ իր ծանրութեամբ կը լինի շատ աւելի թեթեւ, այսինքն՝ ինքը թիրախաւորուած հենց հակահամաճարակային կանոնների տրամաբանութեամբ կ'առաջնորդուի», - ըսաւ վարչապետը:

Կառավարութեան որոշումէն

Փոխ վարչապետ Տիգրան Աւինեան

յետոյ, Ազգային ժողովը արտահերթ նիստով քննարկեց արտակարգ դրութեան երկարաձգումը: Հարցը ներկայացուցած ատեն, փոխ վարչապետ, պարէտ՝ Տիգրան Աւինեան նշեց, որ պարէտատան կատարած մշտադիտարկումն ու վերլուծութիւնը ցոյց կու տայ, որ առաջիկայ երկրին մէջ դեռեւս առկայ չէ այն իրավիճակը, որ թոյլ կու տայ վերադառնալու բնական կեանքին, սակայն կան կանխատեսումներ, որ դիմակներ կրելու եւ միւս կանոնները պահպանելու պարագային, հնարաւոր է, որ Սեպտեմբերին աւելի լաւ վիճակ ունենանք:

Ընդդիմութիւնը Կը Փորձէ Ցոյց Տալ, Թէ Իբրեւ Իրենք Կրնան Հուժկու Հանրահաւաքներ Կազմակերպել. Պատասեան

Իմ կարծիքով ընդդիմութիւնը հասարակութեան կը փորձէ ցոյց տալ, թէ իբրեւ իրենք պատրաստ են հուժկու հանրահաւաքներ կազմակերպելու, եւ ահա արտակարգ դրութիւնը իրենց կը խանգարէ: Այս մասին, Յունիս 13-ին, ԱԺ-ին մէջ լրագրողներու հետ զրոյցին, նշեց ՀՀ արդարադատութեան նախարար՝ Ռուստամ Պատասեան, անդրադառնալով հաւաքներու իրաւունքի սահմանափակումները հանելու վերաբերեալ ընդդիմադիրներու առաջարկին:

«Բնականաբար դա կեղծ օրակարգ է, իրենք նման հնարաւորութիւններ չունեն, պարզապէս հիմա իրենց համար յարմար առիթ է այդ հարցը անընդհատ բարձրացնելու եւ արձանագրելու, թէ իբր իշխանութիւններն իրենց թոյլ չեն տալիս այդ հուժկու հանրահաւաքները կազմակերպել:

Ինչ վերաբերում է իրաւաչափութեանը, ապա Մասնաճարակութեան շատ հպանցիկ ուսումնասիրութիւնը կը վկայի, որ առողջութեան պահպանութիւնը հաւաքների սահմանափակման հիմք կարող

ՀՀ արդարադատութեան նախարար՝ Ռուստամ Պատասեան

է լինել: Այսինքն սա ամբողջութեամբ իրաւաչափ ու համաչափ է: Հենց այնպիսի իրավիճակ լինի, որ հաւաքների ազատութիւնը էապէս չվտանգի առողջութեան անվտանգութիւնը, կառավարութիւնը նման որոշում կը կայացնի:», - ընդգծեց Պատասեան:

«Այդ Յաջորդ Իշխանութիւններուն Դեռ Շատ Ժամանակ Կայ». Ալէն Սիմոնեան

Միքայէլ Մինասեան պէտք է զբաղի իրեն վերագրուող քրէական գործերով, այլ ոչ թէ զբաղի 89 պատգամաւորներու իրենց աշխատանքը կատարելու հետ կապուած իր ենթադրութիւններով: Այս մասին Ազգային ժողովի մէջ լրագրողներու հետ զրոյցին, նշեց ԱԺ-ի փոխ խօսնակ՝ Ալէն Սիմոնեան, անդրադառնալով վատիկանի մօտ ՀՀ նախկին դեսպան՝ Միքայէլ Մինասեանի յայտարարութեան, թէ յաջորդ իշխանութիւններու օրօք ԱԺ-ի 89 պատգամաւորները եւ Նիկոլ Փաշինեանը պիտի դատուին սահմանադրական յեղաշրջում կատարելու համար:

«Էդ յաջորդ իշխանութիւններին դեռ շատ ժամանակ կայ: Ես կարծում եմ, որ այն հեքիաթները, երեւակայութիւնները, երազախաբութիւնը, որոնք պարոն Մինասեանը վերապրում է եւ դրանք յաճախ եթեր են բաց թողնում, իմ կողմից եւ շատ-շատերի կողմից մեկնաբանութեան կարիք այսքան յաճախ չունեն: Ես հասկանում եմ, որ պարոն Մինասեանը մամուլի դաշտում դեռ ինչ-որ ազդեցութիւն ունի, բայց ժամանակին, երբ ամբողջ մամուլ դաշտը, ամբողջ համակարգը պատկանում էր նոյն Միքայէլ Մինասեանին եւ իր աներոջը՝ Սերժ Սարգսեանին, իրենց չօգնեց: Հիմա առաւել եւս անհետաքրքիր է տարբեր ցնդաբանութիւնների հետ կապուած լուրջ մեկնաբանութիւններով հանդէս գալ: Այնուամենայնիւ, նա գտնուում է հետախուզման մէջ եւ որպէս ատելի կերպար, ես իր տեղը լինէի, կու գայի Հայաստանի իրաւապահներին կը ներկայանայի: Բայց ինքը, կարծում եմ՝ նման բան չի անի», - յայտարարեց Ալէն Սիմոնեան:

«Չի կարող նա ամբողջ կեանքում հետախուզման մէջ գտնուել: Դա վերաբերում է ոչ միայն իրեն, այլեւ մնացած բոլորին, որոնք ենթադրում եմ, այլ երկրների անձնագիր ունենալով երրորդ երկ-

ՄԻԵԴ-ը Մերժեց Սահմանադրական Դատարան Նախկին Դատաւորներու Եւ Նախագահի Դիմումը

Մարդու իրաւունքներու եւ ըրողական Դատարանը մերժած է Մասնաճարակական Դատարանի (ՄԴ) 3 նախկին դատաւորներու եւ ՄԴ-ի նախկին նախագահ՝ Հրայր Թովմասեանի պահանջը՝ միջանկեալ միջոց կիրառելու եւ իրենց դիմումները քննութեան ընթացքին Մասնաճարակութեան փոփոխութիւններու իրագործումը կասեցնելու մասին:

Յունիս 26-ին, ուժի մէջ մտած այդ փոփոխութիւններով, դադարեցան ՄԴ-ի 3 անդամներու լիազօրութիւնները, իսկ Հրայր Թովմասեանը՝ դադարեցաւ ըլլալ ՄԴ-ի նախագահ:

Եւրոպայի Դատարանը իր որոշումներն մէջ արձանագրած է, որ «Կիւլումբեանը եւ միւսները ընդդէմ Հայաստանի» գործով մի-

ջանկեալ միջոց չի կրնար կիրառուել, քանի որ միջանկեալ միջոցի 39-րդ կանոնի կիրառման ծիրէն դուրս է այն, չի պարունակեր Մարդու իրաւունքներու եւ ըրողական համաձայնագիրին մէջ ամրագրուած որեւէ առանցքային իրաւունքի լուրջ ու անդադնալի վնաս հասցնելու վտանգ:

Յիշեցնենք, որ Յունիս 26-ին ուժի մէջ մտած Մասնաճարակական փոփոխութիւններով լիազօրութիւնները դադարեցուած Մասնաճարակական Դատարանի նախագահ՝ Հրայր Թովմասեանը, անդամներ՝ Ալվինա Կիւլումբեանը, Ֆելիքս Թոխեանը եւ Հրանդ Նազարեանը, զանգատ ներկայացուցած են ՄԻԵԴ-ին, վիճարկելու իրենց լիազօրութիւններու դադարեցման օրինականութիւնը:

Չեղեալ Համարուած Է Ծառուկեանի Ընտանիքին Պատկանող «Օնիրա Քլայ» Խաղատան Արտօնագիրը

Ֆինանսներու նախարարութիւնը անվաւեր ճանչցած ԲՀԿ առաջնորդ, ընտրակաշառքի գործով մեղադրեալ՝ Գաղիկ Մառուկեանի ընտանիքին պատկանող «Օնիրա Քլայ» ընկերութեան տրուած (որպէս խաղատուն) արտօնագիրը:

Ըստ ֆինանսներու նախարարութեան, «Օնիրա Քլայ» մինչեւ 2018 թուականի Յունիսը, չէ վճարած նախարարութեան կողմէ ընկերութեան 2014-ին տրուած արտօնութեան համար այս տարուայ երրորդ եռամսեակի պետական տուրքի տարեկան գումարի 25 տոկոսը: Ըստ իրաւապահներուն, տա-

րինքը առաջ «Օնիրա Քլայ» ընկերութեան իրաւասու անձերը թաքցնելով փաստերը՝ խաբէութեամբ այնպէս ըրած են, որ օգտուին արտօնեալ պայմաններէն:

«Սրա հետեւանքով պետութիւնը զրկուել է փաստացի առանձնապէս խոշոր չափերի՝ 40 միլիարդ ՀՀ դրամի չափով ներդրում ստանալու հնարաւորութիւնից», - հարդորեց ՀՀ Ազգային Անվտանգութեան Ծառուկեանը:

Ծառուկեանի փաստաբան՝ Էմին Խաչատրեան «Ազատութեան» փոխանցեց, որ այս գործով դեռեւս չեն զբաղիր, չբացառեց, որ հետագային ստանձնեն զայն:

Ազգային ժողովի փոխ խօսնակ՝ Ալէն Սիմոնեան

րում թաքնուելով խուսափելու են: Իրենք չեն խուսափելու ժամանակի հարց է», - ընդգծեց ԱԺ-ի փոխ խօսնակը:

Ինչ կը վերաբերի, որ շատեր կրցած են լքել Հայաստանի տարածքը եւ խուսափիլ պատասխանատուութենէն, Ալէն Սիմոնեան յիշեցուց, որ Հայաստանը դատական համակարգի լուրջ խնդիր ունի. «Մենք այդ մասին բազմաթիւ անգամ խօսել ենք, իսկ ԱԺ-ում գտնուող մեր ընդդիմադիր գործիչներն ասել են՝ դատական համակարգում խնդիր չկայ եւ բոլոր հնարաւոր ձեւերով մեզ փորձել են խանգարել դատական համակարգում փոփոխութիւններ անել: Ամենաազնիւ դէմքի արտայայտութեամբ, մարդկանց խաբելով քաղաքական խաղեր են խաղացել, հիմա էլ են խաղում՝ համոզելով, որ դատական համակարգում խնդիր չկայ: Հիմա դուք իրենց հարցրէք, եթէ դատական համակարգում խնդիր չկայ, ճգնաժամ չկայ, բա էք մարդիկ որոնք Հայաստանի հետ ինչ ասես արել են, բա էք ո՞նց դատարանների որոշումներով հնարաւորութիւն ստացան փախչել Հայաստանից»:

ԼՈՒՐԵՐ

Ալիեւ Կը Յոխորտայ «Մեր Յողերէն, Ոչ Իսկ Մէկ Սանթիմէթը Յող Տուած Եմք»

Ատրպէյճանի նախագահը Հայաստանը մեղադրած է «սահմանին վրայ սադրանք հրահրելու» մէջ, պնդելով, թէ հայկական զինուժը կրակ բացած է ատրպէյճանական դիրքերու ուղղութեամբ: Այս մասին իլհամ Ալիեւը յայտարարած է երկրի Անվտանգութեան խորհուրդի Յուլիս 13-ին տեղի ունեցած նիստին ընթացքին:

«Այդ հայկական կողմի հերթական սադրանքն է: Այդ անսպասելի հարուած էր մեր դիրքերուն, որ յանգեցուցած է մեր զինծառայողներու մահուան: Սակայն մենք կանխած ենք այդ յարձակումը եւ համարժէք պատասխան տուած, վրէժ լուծելով մեր զինուորներու գոհուելուն համար: Այսօր սահմանին լարուած իրավիճակը պահպանուած է», - ատրպէյճանական

լրատուամիջոցներու փոխանցումով՝ յայտարարած է Ալիեւը:

Ատրպէյճանի նախագահի պնդումով՝ տեղի ունեցածին ողջ պատասխանատուութիւնը կը կրէ Հայաստանի ռազմաքաղաքական ղեկավարութիւնը:

«Նման միջադէպեր տեղի կ'ունենան, այդ թուին հայաստանեան իշխանութիւններու երկերեսանիւթեան պատճառով: Ատրպէյճանը կ'ապահովէ իր տարածքային ամբողջութիւնը, երէկ եւ ոչ իսկ մէկ սանթիմէթը մեր տարածքէն տուած ենք թշնամիին: Հայաստանեան իշխանութիւններու այդ գործողութիւնները տրամաբանութեան մէջ չեն տեղաւորուիր, եւ անոնք սպառնալիք կը ներկայացնեն Հայաստանի համար», - նաեւ յայտարարած է իլհամ Ալիեւը:

Հայաստան Կը Մեղադրէ Թուրքիան Սադրիչ Կեցուածքի Եւ Միջամտութեան Մէջ

Յուլիս 12-ին, Թուրքիոյ Արտաքին Գործոց նախարարութիւնը հանդէս եկած է յայտարարութեամբ, որմով ոչ միայն իր երկրի անվերապահ աջակցութիւնը յայտնած է Ատրպէյճանին, փաստացիօրէն արդարացնելով Ատրպէյճանի կողմէ հայ-ատրպէյճանական սահմանին վրայ ուժի կիրառումը, այլեւ տարածած է բացայայտ սուտ եւ ապակողմնորոշիչ տեղեկատուութիւն: Այս մասին նշուած է ՀՀ ԱԳՆ տարածած հաղորդագրութեան մէջ:

Թուրքիոյ այս սադրիչ կեցուածքը եւ Հայաստանի դէմ ուղղուած անհիմն մեղադրանքները կը հաստատեն այն իրողութիւնը, որ այդ երկիրը կը գործէ ոչ թէ որպէս ԵԱՀԿ (Եւրոպայի մէջ Անվտանգութեան Եւ Համագործակցութեան կազմակերպութիւն) Միասնի խումբի անդամ, այլ՝ Լեւոնային Ղարաբաղի հակամարտութեան մէջ ներգրաւուած կողմ: Այս իրողութիւնը

առաւել քան անհնար կը դարձնէ միջազգային՝ նախեւառաջ ԵԱՀԿ շրջանակներուն մէջ Թուրքիոյ որեւէ դերակատարում, որ կ'առնչուի դաւաբաղեան հակամարտութեան:

Թուրքիոյ ձգտումը՝ միջամտելու իր հարեւան տարածաշրջաններուն մէջ առկայ հակամարտութիւններուն, արդէն իսկ յանգեցուցած են այդ տարածաշրջաններուն մէջ անվտանգութեան խթանումը եւ անկայունութեան տարածման:

Խստօրէն կը դատապարտենք մեր տարածաշրջանին մէջ անկայունութիւն հրահրելու Թուրքիոյ փորձերը եւ կը հաստատենք, որ ՀՀ-ն պիտի շարունակէ հետևողականօրէն հանդէս գալ միջազգային եւ տարածաշրջանային անվտանգութեան պահպանման եւ ամբողջական դիրքերէն՝ այդ ուղղութեամբ սերտօրէն համագործակցելով իր միջազգային գործընկերներուն հետ:

Յունաստանի Մէջ Առաջարկած Եմ Արձադրութի Տունը Վերածել Պոնտոսի Յոյներու Ցեղասպանութեան Թանգարան

Պոլսոյ մէջ Սուրբ Սոփիա տաճարի շուրջ ստեղծուած իրադրութիւնը Յունաստանի եւ Թուրքիոյ երկկողմանի յարաբերութիւններու Տարց է, եւ Աթէնքը պէտք է կոշտ պատասխան տայ, որ հասկնան Անգարայի մէջ:

Այդ մասին, ինչպէս կը տեղեկացնէ «Արմէնիփրէս»-ը, յայտարարած է Յունաստանի խորհրդարանական կուսակցութիւններէն մէկու ներկայացուցիչ՝ Թանասիս Միլոնարը:

Ըստ Միլոնասին, կուսակցութեան դիրքորոշումը այն է, որ թրքական պետութեան հիմնադիր Քեմալ Աթաթուրքի տուն-թանգարանը Սալոնիքի մէջ վերածել պոնտոսցի յոյներու ցեղասպանութեան թանգարան: Թուրքիոյ նախագահ՝ Թայիփ էրտողան յայտարարած է, որ կը սպասէ Պետական խորհուրդի որոշումը Սուրբ Սոփի-

ա տաճարին կարգավիճակը փոխելու եւ գայն թանգարանէն մզկիթ դարձնելու հնարաւորութեան վերաբերեալ եւ կը վարուի այդ որոշումին համապատասխան:

Յունաստանը կը կարծէ, որ ցեղասպանութեան գոհ դարձած է աւելի քան 350 հազար պոնտոսցի յոյն: Անգարան, իր հերթին, մեղադրանքները կը համարէ «անհեթեթութիւն», իսկ Յունաստանին կը մեղադրէ քաղաքական նպատակներով «պատմական իրադարձութիւնները աղաւաղելու մէջ»: Հարցին, թէ կրնայ անիկա կանգնեցնել Թուրքիոյ նախագահը, կուսակցութեան ներկայացուցիչը պատասխանած է. «Էրտողանը անվերահսկելի քաղաքական գործիչ է»: Թանգարանի կարգավիճակը փոխելու ծրագիրները հակազդեցութիւն առաջացուցած են բազմաթիւ երկիրներու մէջ:

Փաշինեան. Ատրպէյճանի Կողմէն Որեւէ Սադրիչ Գործողութիւն Անպատասխան Պիտի Չմնայ

Վարչապետ Փաշինեան կառավարութեան միստին կը խօսի սահմանի վրայ տիրող իրավիճակի մասին

Ատրպէյճանի կողմէն որեւէ սադրիչ գործողութիւն անպատասխան չի մնար, եւ անոնց վերսկսումով Ատրպէյճանի ռազմաքաղաքական ղեկավարութիւնը պիտի կրէ տարածաշրջանային ապակայունացման անկանխատեսելի հետեւանքներու ողջ պատասխանատուութիւնը, կառավարութեան Յուլիս 13-ի նիստը այսպիսի յայտարարութեամբ բացաւ վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան, անդրադառնալով Հայաստան-Ատրպէյճան սահմանին՝ Տաւուշի մարզի Մովսէս, Չինարի գիւղերու ուղղութեամբ երէկուրէն ծաւալող ռազմական գործողութիւններուն:

«Ատրպէյճանական զինուժի սադրիչ գործողութիւնները խստագոյնս դատապարտելի են: Այսօր առաւօտեան դրանք վերսկսուել են: Դրանց վերսկսմամբ Ատրպէյճանի ռազմաքաղաքական ղեկավարութիւնը կրելու է տարածաշրջանային ապակայունացման անկանխատեսելի հետեւանքներու ողջ պատասխանատուութիւնը:

Խիստ մտահոգիչ է տարածաշրջանային անկայունութիւն հրահրելու Թուրքիայի գործելակերպը, որը լաւագոյնս արտացոլուած է այդ երկրի արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնական յայտարարութեամբ, որտեղ վերջինս անվերապահ աջակցութիւն է յայտնում Ատրպէյճանի

գործողութիւններին՝ ակնյայտ եւ արդէն աւանդական դարձած հակահայկական տրամաբանութեամբ:

Այս ռազմական միջադէպը չի առաջացել դատարկութենէն: Արդէն տեւական ժամանակ է՝ Ատրպէյճանի ղեկավարութիւնը փորձում է խաղարկել հակահայկական քարտն իրենց յայտնի դրդապատճառներից ելնելով:

Հնարաւոր է՝ գործ ունենք ներքին խնդիրները սահմանային իրավիճակի սրմամբ երկրորդ ծրագիր մղելու Ատրպէյճանի ռազմաքաղաքական ղեկավարութեան գործելաոճի հետ, որի համաթեքսթում աչքի է զարնում ակնյայտ քամահարական վերաբերմունքը մարդկային կեանքերի, այդ թուում՝ Ատրպէյճանացի զինուորների կեանքերի նկատմամբ, որն արտայայտուում է՝ նրանց ուղարկելով անհեռանկար գործողութիւններին:

Վստահեցնում եմ, որ որեւէ սադրիչ գործողութիւն անպատասխան չի մնում: Նաեւ կոչ եմ անում մեր բոլոր հայրենակիցներին՝ իրենց անվերապահ գորակցութիւնը յայտնել մեր զինուած ուժերին՝ զինուորներին, հրամանատարներին, ովքեր այս պահին ամուր կանգնած են հայրենիքի պաշտպանութեան դիրքերում», - ըսաւ Փաշինեան:

Վարչապետը կոչ ուղղեց վստահելու բացառապէս պաշտօնական աղբիւրներուն:

ԱՄՆ-ը Կոչ Կ'ընէ Պահպանելու Հրադադարը

Միացեալ Նահանգները կը դատապարտէ բռնութիւնը Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի միջազգային սահմանին վրայ, յայտարարած է Միացեալ Նահանգներու Պետական քարտուղարութեան խօսնակ՝ Մորկան Օրթակուսը:

«Մենք կողմերը կը յորդորենք անմիջապէս դադարեցնելու ուժի կիրառումը, օգտագործելու իրենց միջեւ գոյութիւն ունեցող հաղորդակցութեան ուղիղ խողովակները՝ խուսափելու համար յետագայ սրումէն, եւ խստօրէն պահպանելու հրադադարը», - ըսուած է Օրթակուսի յայտարարութեան մէջ, որ հրապարակուած է Պետական Քարտուղարութեան պաշտօնական կայքէջին մէջ:

Որպէս ԵԱՀԿ (Եւրոպայի մէջ Անվտանգութեան եւ Համագործակցութեան կազմակերպութիւն)

Միասնի խումբի համանախագահ՝ Միացեալ Նահանգները յանձնառու կը մնայ Լեւոնային Ղարաբաղի հակամարտութեան երկարատեւ եւ խաղաղ կարգաւորման հասնելու գործին մէջ կողմերուն օգնելուն: «Մենք պիտի շարունակենք աշխուժօրէն ներգրաւուած մնալ այդ նպատակին հասնելու ջանքերուն», - շեշտած է Օրթակուսը:

Միացեալ Նահանգներ կը միանայ ԵԱՀԿ Միասնի խումբի համանախագահներուն՝ կոչ ընելով կողմերուն հնարաւորինս արագ վերսկսելու առարկայական բանակցութիւնները եւ ընդգծելով տարածաշրջան ԵԱՀԿ դիտորդներու վերադառնալու կարեւորութիւնը, որքան արագ որ հանգամանքները գայն թոյլ կու տան, նաեւ նշած է Պետական Քարտուղարութեան խօսնակը:

Ատրպեյձան Կը Յայտնէ

Շարունակուած էջ 1-էն

Թեան վերաբերեալ յայտարարութեամբ հանդէս եկած է Արտաքին Գործոց Նախարարութեան մամլոյ խօսնակ՝ Աննա Նաղտալեան, նշելով. «Հայաստանի քաղաքացիական բնակչութեան անվտանգութեան դէմ ուղղուած այս յարձակողական գործողութիւնները ստանալու են իրենց համարժէք պատասխանը, որի ողջ պատասխանատուութիւնը կրում է ատրպեյձանական կողմը»:

Հայաստանի Պաշտպանութեան Նախարարութիւնը յայտնած է չորս գինձառայողներու զոհուելու մասին: Նախարարութեան մամլոյ քարտուղար՝ Շուշան Ստեփանեանի փոխանցումով՝ հայ-ատրպեյձանական պետական սահմանագոտիի հիւսիսարեւելեան հատուածը հակառակորդի արձակած կրակէն մահացու վիրաւորուած ստացած են գինձառայողներ աւագ գնդապետ Գարուշ Վեմիրի Համբարձումեանը, Սոս Փայլակի էլքակեանը եւ Ժամկէտային ծառայողներ՝ Սրբատ Գէորգի Գաբրիէլեանը եւ Գրիշա Վահանի Մաթեոսեանը:

Յուլիս 14-ին, Ատրպեյձանը

շուններ:

Արծրուն Յովհաննիսեան նշած էր, որ ըստ ամենայնի անոնք կիրառուած են բաւականին արդիւնաւէտ եւ այդ արդիւնքն է նաեւ Ատրպեյձանի 3-րդ բանակային ջոկատի հրամանատարներու ոչնչացումը:

Գործնականօրէն, Տաւուշի սահմանին վրայ ծաւալող իրադարձութիւնները ոչ միայն հայկական ռազմական մտքի, մարտավարութեան ու ռազմավարութեան, կամքի ու խիզախութեան, այլ նաեւ հայկական ռազմարդիւնաբերութեան հիանալի դրսեւորում են:

Զինուժի մամուլը հրապարակած է Տաւուշի մէջ Ատրպեյձանական զորքերու՝ իսրայէլական արտադրութեան «Elbit Hermes 900» ԱԹՄ-ի խոցման տեսանիւթը: ՊՆ նախկին խօսնակ՝ Արծրուն Յովհաննիսեանի խօսքով՝ «Երեւի սա Hermes 900 ի առաջին խոցումն է նաեւ աշխարհում»:

Եւրոպական Միութեան (ԵՄ) Արտաքին գործոց եւ անվտանգութեան քաղաքականութեան հարցերով խօսնակ՝ Փիթըր Սթանոն, հայ-ատրպեյձանական սահմանին վրայ տիրող իրավիճակի վերա-

հաղորդած է իր բարձրաստիճան գինուորականներու սպանուելու մասին: Օրուայ առաջին կէսին, Թոփուզ կայացած ձեռնարկի ժամանակ Ատրպեյձանի պաշտպանութեան փոխ նախարար՝ Քերիմ Վելիբեկը յայտնեց, որ հայկական գինուած ուժերուն հետ մարտերու ժամանակ զոհուած է Հայաստանի Տաւուշի մարզի ուղղութեամբ դիրքաւորուած Ատրպեյձանի երրորդ բանակային ջոկատի շտաբի պետ, զօրաբաժնի պետ զօրավար Փոլատ Հաչիմովը, նոյն ջոկատի հրետանիի պետ, գնդապետ Իլկար Միրզոբեկը ու եւս հինգ գինձառայողներ՝ երկու հազարապետ, երկու ենթասպայ եւ մէկ գինուոր: Այսօր Ատրպեյձանը յայտնած է նաեւ Թոփուզի շրջանի Աղտամ գիւղի խաղաղ բնակիչի զոհուելուն մասին: Ըստ հաղորդագրութեան՝ 1944 թուականի ծնունդ Ազիզ Իգաթ Ազիզովը զոհուած է հայկական կողմի հրետակոծութեան հետեւանքով: Այսպիսով, Ատրպեյձանը հաստատած է իր 12 զոհերու ու 4 վիրաւորներու մասին:

Պաշտպանութեան նախարարութեան մամլոյ նախկին խօսնակ, ներկայիս Վազգէն Սարգսեանի անուն ռազմական համալսարանի հրամանատարա շտաբային ֆակուլտետի ղեկավար՝ Արծրուն Յովհաննիսեան Տաւուշի սահմանի իրադարձութիւններու առնչութեամբ յայտնած է, որ առաջին անգամ մարտական գործողութիւններու մէջ կիրառուած են հայկական արտադրութեան հարուածային անօդա-

բերեալ հանդէս եկած է յայտարարութեամբ: Սթանոն նշած է, որ ե՛ւ Հայաստանը, ե՛ւ Ատրպեյձանը հաղորդած են սահմանին վրայ զէնքի կիրառմամբ լուրջ միջադէպերու մասին, որ, ցաւօք, յանգեցուցած է մարդկային կորուստներու:

ԵՄ-ը երկու կողմերուն կոչ ըրած է դադրեցնելու գինուած դիմակայութիւնը, ձեռնպահ մնալու լարուածութիւն հրահրող գործողութիւններէն եւ հոետորաբանութեանն եւ ձեռնարկելու անյապաղ միջոցներ հետագայ մազլցումը կանխելու համար:

Ռուսաստանի արտաքին գործոց նախարարութիւնը մտահոգութիւն յայտնած է հայ-ատրպեյձանական սահմանին վրայ իրավիճակի սրման կապակցութեամբ եւ հակամարտութեան կողմերուն զսպուածութեան ու հրադարարի կանոնի պահպանման կոչ ըրած է:

«Ռուսաստանի ԱԳՆ-ը լուրջ մտահոգութիւն կը յայտնէ սոյն թուականի Յուլիսի 12-ին հայ-ատրպեյձանական սահմանին վրայ իրավիճակի կտրուկ սրման կապակցութեամբ: Անթոյլատրելի կը համարենք հետագայ մազլցումը, որ կը սպառնայ տարածաշրջանի անվտանգութեան: Կոչ կ'ընենք հակամարտող կողմերուն զսպուածութիւն ցուցաբերելու եւ խստօրէն հետեւելու հրադարարի ռեժիմին», - ըստած է Ռուսաստանի Դաշնութեան Արտաքին Գործոց Նախարարութեան կայքը տեղադրուած յայտարարութեան մէջ:

Փաշինեան Ներկայացուց

Շարունակուած էջ 1-էն

բանակը, հայ ժողովրդի պատմութիւնը, բանահիւսութիւնը, էպոսը դիւցազներգութիւնը, հաւատալիքները, աւանդոյթները, առասպելները, հայոց լեզուն եւ գրերը, հայ գրականութիւնը, ներառեալ թարգմանական գրականութիւնը, գիտելիքը, գիտութիւնը, համահայկական ներուժը, հայկական սփիւռքը, հայրենիքը, ընտանիքը, անհատը, Հայ առաքելական սուրբ եկեղեցին, Հայ կաթողիկէ եկեղեցին, հայ աւե-

րաւելու, մեր երկրում որպէս օտարերկրեայ շահերի ներկայացուցիչ հանդէս գալու պատրաստակամութիւն ունեցող ուժերը պիտի արժանանան հայ ժողովրդի եւ նրա օրինական ներկայացուցիչ Հայաստանի կառավարութեան կոշտ հակադեցութեանը:

4. Հայաստանը եւ Արցախը պէտք է գերծ լինեն քորուփցիայից:

5. Իրաւունքի եւ օրէնքի գերակայութիւնը, օրէնքի առաջ բոլորի հաւասարութիւնը, իրաւունքների պաշտպանութիւնը եւ պար-

տարանական եկեղեցին, քրիստոնէութիւնը»:

Խօսելով Հայ ժողովուրդի ազգային նպատակներուն մասին՝ վարչապետը նախեւառաջ նշած է՝ «Հայկական պետութեան յաւիտենութեան համար անհրաժեշտ է գաղափարական, անվտանգային, հանրային, քաղաքական, իրաւական, տնտեսական, ժողովրդագրական, միջազգային, կրթական, մտաւորական, մշակութային՝ հաստատութեանական պայմաններու ապահովումը»:

«Արցախի ինքնորոշման իրաւունքի միջազգային ճանաչումն առանց որեւէ սահմանափակման, Հայոց ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչումը, հետեւանքների յաղթահարումը եւ վերացումը, Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացիների, անվտանգութեան, բարեկեցութեան, ազատութեան եւ երջանկութեան, ինչպէս նաեւ հանրահաշակ միւս իրաւունքների ապահովումը եւ պաշտպանութիւնը, օրէնքի առաջ բոլորի հաւասարութիւնը», - աւելցուց Հայաստանի կառավարութեան ղեկավարը:

Ուղերձի յաջորդ ենթավերնագիրը վարչապետը կոչեց «համակեցութեան համահայկական կանոններ»:

«1. Բռնութիւնը պէտք է բացառուի ներհայկական որեւէ հարցի լուծման գործիքակազմից: Բոլոր այն ուժերը, անհատները, որ բռնութիւնը դիտարկում են որպէս ներհայկական որեւէ հարցի լուծման միջոց, պէտք է մերժուեն»:

2. Ժողովուրդը եւ նրա ազատ կամարտայայտութիւնն իշխանութեան ձեւաւորման միակ աղբիւրն է: Ժողովրդի ազատ կամքի ազդատման, ազաւաղման ցանկացած փորձ պէտք է դիտարկուի որպէս հակապետական, հակազգային գործունէութիւն:

3. Հայաստանի եւ Արցախի, հայ ժողովրդի ինքնիշխանութիւնը բարձրագոյն արժէք է: Օտար ուժերին ներհայկական, ներհայաստանեան հարցերի լուծմանը ներգ-

տականութիւններ կատարումը պէտք է դառնայ ներազգային յարաբերութիւնների առանցք: Արտաքին կամ ներքին ազդեցութիւնների տրուող դատարանների գոյութիւնը սպառնալիք է ազգային անվտանգութեան: Դատարանները պէտք է լինեն անկախ: Տնտեսութեան, քաղաքականութեան մէջ եւ հանրային կեանքի որեւէ բնագաւառում արտօսելու խաւի, շրջանակների, անհատների առկայութիւնը պէտք է բացառուի:

6. Արցախի հարցի կարգաւորման բանակցային գործընթացի նպատակը պէտք է լինի Արցախի ժողովրդի ինքնորոշման եւ անվտանգութեան համար մղուած Արցախեան ազատամարտի արդիւնքների պաշտպանութիւնը: Բանակցութիւնների արդիւնքում Հայաստանի եւ Արցախի կառավարութիւնների համար ընդունելի համարուած որեւէ լուծում կարող է ընդունելի դիտուել միայն Հայաստանում եւ Արցախում ժողովրդական հաւանութեան դէպքում», - ըսաւ վարչապետը:

Փաշինեանի խօսքով, «Մեր ժում ենք քաղաքակրթութիւնների բախման կանխավարկածը եւ քաղաքակրթութիւնների, ժողովուրդների, պետութիւնների երկխօսութեանը պիտի դառնայ միջազգային խաղաղութեանն ու կայունութեանը աջակցելու մեր յանձնարարութեան արտայայտութիւնը, Հայաստանը պատրաստ է դառնալ նման երկխօսութեան հարթակ»:

«Ռազմավարութեան մէջ Հայաստանի պետութեան գոյութեան աղբիւրը եւ երաշխիքը համարուում է հայ ժողովրդի կամքը, այսինքն՝ Հայաստանի Հանրապետութեան գոյութիւնը պայմանաւորուած է, պայմանաւորուած է եւ պիտի պայմանաւորուի հայ ժողովրդի կամքով, որը գոյանում է իրաւունքների եւ պարտականութիւնների իրացման խաչմերուկում», - եզրափակեց Հայաստանի վարչապետը:

Ինչպե՞ս Կը Հանգուցալուծուի «Հայ Եկեղեցու Պատմութեան» Առարկայի Թնճուկը

Լսեցի հաղորդումը երկու հայ գիտնականների հետ վերոյիշեալ նիւթի շուրջ: Ինչ գարմանք պատճառեց, որ գիտութեան ներկայացուցիչներին ոչ մէկը չի շեղեց հանրութեան, որ Մովսէս Խորենացուց սկսած մինչեւ Միքայէլ Չամչեան իրենց գրութիւնները վերնագրել են «Հայոց Պատմութիւն»: Հայ ժողովրդի պատմութիւնը՝ պատմութիւնն է նաեւ հայ եկեղեցու: Մեծահամբաւ Մաղաքիա Արք. Օրմանեան իր միջեւ այսօր չգերազանցուած աշխատութիւնը կոչում է «ազգապատում»: Հայ Ուղղափառ եկեղեցու անցքերը սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը ետրակից ազգային պարագաներով պատմուած», Պէյրութ, 1959-1960. Երեք հատոր, էջ. 5532: Այն պարունակում է Ազգի պատմութիւնը սկսած Ս. Թադէոս Առաքեալից մինչեւ Տ. Մատթէոս Բ. Կոստանդնուպոլսեցի (1908-1910): «Ազգապատում»-ի շարունակութիւնը ձեռնարկեց եւ հրատարակեց Տ. Զաւէն Ա. Քհնյ Արզումանեանը՝ այն հասցնելով մինչեւ Տ. Տ. Վազգէն Ա. Պալմէան (1908-1994), 4 հատոր Նիւ Եորք 2003թ: Երեւանի Համալսարանի Հրատարակչութիւնը 1976 թ. հրատարակեց իմբ. Է. Բ. Աղախանի «Հայոց մշակութիւնը նշանաւոր գործիչները» (V-XVIII) գիրքը: Հատորի ընդգրկած մշակութիւնակաւոր ներկայացուցիչների մեծա-

մասնութիւնը վանական դէմքեր են: Տարիներ առաջ հանգուցեալ Տիրան Արք. Ներսիսեան մեզ առաջարկեց վերաշարադրել Օրմանեանի «Ազգապատում»-ը մեկուսացնելով հայ եկեղեցու պատմութիւնը ազգի պատմութիւնից: Այս երկու թեմաները այնպէս են իրար շարժախառն, որ անշատելի անհնարին էր: Մի քանի փորձեր կատարեցինք բաց չստացուեց քանի, որ տողատակ տեղադրուած ծանօթագրութիւնների ծաւալը աւելի ընդարձակ էր քան բուն Օրմանեանի շարադրանքը: Անհամեստ կը լինէր գրքի հեղինակը համարել Օրմանեանին: Միակ միջոցը նոր պատմութիւն գրելն է, ամբողջովին անտեսելով եկեղեցու պատմութիւնը, ինչպէս իրականացրեց Սովետական շրջանի պատմագիտութիւնը, այն աստիճան, որ երկուսի ուսուցումը այսօր խորթ է թուում: Եկեղեցին էլ չունի այսօր Երուանդ Տէր Մինասեան, Կարապետ Տէր Մկրտչեան, Աբրահամ Զամինեան, Պօղոս Անանեանի պէս գիտնականներ, որ կարող են այդ բացը լրացնել: Յարգանքներով՝ ԴԿ. Տ. ՆԵՐՍԷՍ ԱՒԱԳ ՔԶՆՅ. ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ Նախկին Բրիտանական Գրադարանի Հայկական Բաժանմունքի Տնօրէն

Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական Ընկերակցութեան Օժանդակութիւնը Կենդանութիւն Կ'ապահովէ Լիբանանի մէջ

Հակառակ օրէ օր զարգացող դժուարութիւններու եւ ծառայած մարտահրաւէրներու, Լիբանանի Հայ Աւետարանական Ընկերային Մառաշտի Գրասենեակը կը տեղեկացնէ, թէ Աւետարանական օժանդակութեան բաշխումի ծրագրի առաջին փուլը յաջողութեամբ աւարտած է: Մնունդի եւ կենցաղային այլ կարիքներու երկու մեծ բեռնատարներ ժամանած են Յունիսի 16-ին Ընկերային Մառաշտի Թրատ թաղամասի կեդրոնը: Մննդեղէնները եւ կենցաղային կարիքներու մթերքը պահեստաւորուած են Պէյրութի շրջանի Հայ Աւետարանական Եկեղեցիներու երիտասարդական խումբերու կամաւորներու կողմէ: Յաջողող երկու օրերը երիտասարդաց կամաւոր խումբին համար ամենածանր էր: Անոնք բժարանդիւր աշխատանքով եւ նուիրեալ ծառայութեամբ կրցան իրենց պարտականութիւնը աւարտել մինչեւ իրենց տրուած ժամկէտը:

Երիտասարդները լրիւ կազմակերպուած էին: Անոնք կենցաղային պաշարը փաթեթաւորեցին երկու տարբեր ծրարներու մէջ՝ գատորոշելու անդեղէնը եւ այլ կարիքները եւ տեղադրելու զանոնք յատուկ տուփերու մէջ: Անոնք բաժնեցին 200 տուփ եւ 400 տոպրակ՝ 200 կարիքաւոր ընտանիքներու, իւրաքանչիւր ընտանիքի մէկ տուփ եւ երկու տոպրակ: «Քանի մը օրուայ ընթացքին եւ առանձնաշնորհումը ունեցայ ծառայելու մեր համայնքին իմ ընկերներուս կողքին... եւ անոնց աչքերուն մէջ տեսնել երջանկութիւն, այդ ինքնին բաւարար էր երախտապարտ ըլլալու համար», ըսաւ երիտասարդ կամաւոր Յարութ Մելիքեանը: Կամաւոր երիտասարդները սնունդի եւ այլ կենցաղային կարիքներու ծրարներու մէկ մասը բաժնեցին Կեդրոնի տարածքին մէջ, իսկ մնացածը անձամբ հասցուցին նշանակուած տունները: Օգնութիւն ստացող ընտանիքներու մէջ կային անոնք, որոնք շարունակ տառապած են նիւթական դժուարութիւններէ եւ ուրիշներ՝ որոնք վերջերս կորսնցուցած են իրենց աշխատանքը եւ կամ կը ստանան իրենց աշխատավարձի միայն 25%-ը՝ ստեղծուած տնտեսական իրավիճակի կամ համաճարակի պատճառով: «Իմ զգացումս այն էր, որ ներկայ դժուարին հանգամանքները, ալ աւելի ազդեցիկ դարձուցին մեր համայնքային ծառայութիւնը ըսաւ կամաւոր ձօրճ Սահիլի: Շնորհիւ բարերարներու աջակցութեան, Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական Ընկերակցութիւնը կարողացաւ օժանդակել 200 կարիքաւոր ընտանիքներու: Օգ-

նութիւններու բաժանումէն մէկ օր ետք, Հայ Աւետարանական Ընկերային Մառաշտի Կեդրոնը արդէն հեռախօսագանգեր ստացաւ նպաստը կաշնորհելու, յայտնելով անոնց, թէ առաջին անգամն էր որ անոնք կը ստանային այսքան առատ եւ որակեալ ծրարներու նուիրատուութիւն: Երիտասարդ կամաւոր կարին Աղամեան, երախտապարտ իրեն ընծայուած ծառայութեան այս հարաւորութեան համար ըսաւ. «Շնորհակալ եմ Աստուծոյ որ ինծի հարաւորութիւնը տուաւ փոխադարձելու իմ համայնքին, եւ ծա-

Իլիամ Ալիեւ Անել Դրութեան Առջեւ

Շարունակուած էջ 1-էն

Հայ-ատրպէյճանական սահմանին տիրող իրավիճակի շուրջ շահաքրքիր պետութիւնները ու միջազգային կազմակերպութիւնները դարձեալ բարատրուեցան կողմերուս հանցարարութեան կոչ ուղղելով՝ անտեսելով Պաքուի նախադրեալ գործողութիւնները, որոնք Հայկական կողմին պարտադրած էին դուրս գալ պաշտպանական իրենց դիրքերէն ու սաստելու հակառակորդին:

Սահմանային այս վերջին բախումները կու գան վերահաստատելու որ, եւ բանակցային սեղանին եւ ռազմաճակատի վրայ, Հայկական դիրքերը աւելի ու աւելի կ'ամրապնդուին ու հակառակը

պնդողները կ'ապրին տարբեր մոլորակի վրայ:

Վերջին ամիսներուն կատարուած լայնածաւալ զինավարժութիւնները անգամ օգնութեան հասնիլ Ատրպէյճանի պատերազմական մեքենային: Այս բոլոր իրողութեանց առջեւ Իլիամ Ալիեւին կը մնայ հաշտուիլ գետնի վրայ տիրող ներկայ իրողութեան հետ ու իր ուշադրութիւնը կեդրոնացնել ներքին հարցերը լուծելու վրայ, ուր իրեն կը սպասեն տնտեսական խոր տագնապներ, ներքին պառակտումներ եւ դժգոհ գանգուածներ ու դադրի պատերազմի միջոցաւ հարցեր լուծելու իր նկրտումներէն, որոնք աւելի անելի վիճակի կրնան մատնել զինք ու երեքացող իր վարչակարգը:

«ՍԱՍԻՍ»

Մայր Աթոռը Կը Դատապարտէ

Շարունակուած էջ 1-էն

գործողութիւնը ծանր յուշեր կ'արթնացնէ դարեր շարունակ Օսմանեան իշխանութիւններու կողմէ հայ ժողովուրդի, ինչպէս նաեւ այլ քրիստոնէայ ազգերու սրբատեղիներու պղծման ու կործանման վերաբերեալ: Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին ու հայ ժողովուրդը, որպէս Օսմանեան Թուրքիոյ մէջ Յեղասպանութիւն վերապրած ժողովուրդ, կը կիսէ ուղղափառ եղբայրներու եւ քույրերու ցաւն ու անհանգստութիւնը: Հայոց եկեղեցին կը դատապարտէ քաղաքական շահերէ մեկնած՝ կրօններու փոխըմբռնման ու երկխօսութեան գործընթացին մեծապէս վնասող Թուրքիոյ կառավարութեան որոշումը՝ միաժամանակ կոչ ընելով վերանայելու այն ու վերադառնալու Թուրքիոյ մէջ տարբեր կրօնական համայնքներու խաղաղ

աղօթական համակեցութեան սկզբունքին: Պատմութեան վերիվայրումներու ու քաղաքական փոփոխութիւններու ընթացքին Սուրբ Սոփիայի տաճարը պատմական եւ մշակութային արժէքէն զատ ձեռք բերած է նաեւ տարբեր՝ կրօնական, մշակութային եւ քաղաքական նշանակութիւն՝ դառնալով ոչ թէ քաղաքակրթութիւններու բախման, այլ համագործակցութեան եւ մարդկութեան միասնութեան խորհրդանիշ», - Մայր Աթոռի տեղեկատուական համակարգի փոխանցմամբ՝ յայտարարած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը:

Միակողմանի այդ որոշման պատճառով ստեղծուած դժուարին այս իրավիճակին մէջ Հայոց եկեղեցին աղօթքով զօրակից է Կոստանդնուպոլսոյ Տիեզերակալ պատրիարք, մեր սիրեցեալ եղբայր Նորին Սրբութիւն Բարդուղիմէոս պատրիարքին եւ ուղղափառ եկեղեցու:

ուսելով Անոր՝ ծառայելու նաեւ ուրիշներու»:

«Հակառակ մեր մտքերուն եւ հոգիներուն վրայ ճնշող սարսափելի հեռանկարին՝ կարիքաւոր ընտանիքներու սնունդ բաժանելու ազդեցութիւնը, ինչպէս նաեւ մեր կամաւորներու վկայութիւնները մեզի կու տան յոյսի, քաջալերանքի եւ իրագործումի փայլքե, ըսաւ Զաւէն Խանճեան՝ Աւետարանչական Գործադիր Տնօրէնը: «Այս ծառայութիւնը պիտի չմնայ մէկուսացած գործունէութիւն, այլ շարունակական «ի հա՛րկ է ընել» ու ծառայութիւն մեր համայնքին, որ գոհն է տեղական, տարածաշրջանային եւ արտաքին ազդակներու, որոնք կիրարկած են այս անարդար հաւաքական պատիժը եւ ստեղծած Լիբանանի ներկայ ողբերգական իրավիճակը»:

Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական Ընկերակցութիւնը յանձնառու է արտացոլացնելու Աստուծոյ սէրը մարդոց հանդէպ եւ իր ստացած օրհնութիւնները բաժնելու կարիքաւորներու հետ: Եթէ կը փափաքիք աջակցիլ Աւետարանչականին որ ան շարունակէ հասնիլ համաճարակի պատճառով տառապող մարդոց եւ յատկապէս Մերձաւոր Արեւելքի մեր տառապող ժողովուրդին, կրնաք զանազաբար մեր կեդրոնատեղին? 201.265.2607 հեռախօսահամարով կամ ձեր նուիրատուութիւնները կատարել այցելելով www.amaa.org կայքէջը:

Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական Ընկերակցութիւնը հիմնադրուած է 1918-ին, որպէս Քրիստոնէական կազմակերպութիւն, իր ծառայութիւնները մատուցանելու բոլոր անոնց, որոնք օգնութեան կարիքը ունին՝ առանց խտրութեան:

4 Armenian Soldiers Killed by Azeri Aggression Azerbaijan Reports 12 Dead and 5 Wounded

YEREVAN-- The Armenian Ministry of Defense reports the deaths of four servicemen due to the fierce fighting that continued on the Armenian-Azerbaijani border in Tavush region of Armenia.

According to the press secretary of Armenia's Ministry of Defense, Shushan Stepanian, Armenian Armed Forces Major Garush Hambardzumyan and Captain Sos Elbakyan, as well as conscripts, Junior Sergeant Simbat G. Gabrielyan and Junior Sergeant Grisha

Vahani Matosyan were killed by enemy fire in the Armenian-Azeri border.

In addition, according to the authorities in Yerevan, Azerbaijani forces continued to deliberately shell two Armenian border villages on Monday, targeting civilian infrastructures and population, and expanding the geography of escalation.

The escalation of the hostilities started due to Azeri soldiers attempting to cross the Armenia-Azerbaijan state border in a UAZ military jeep in

the eastern Tavush region on July 12, 2020, at approximately 12:30 p.m. After warning shots by Armenian forces, the Azerbaijani soldiers abandoned their vehicle and returned to their positions. At 1:45 p.m., Azerbaijani soldiers attempted to attack the border post of the Armenian Armed Forces using artillery fire but were stopped by the Armenian side and forced to retreat, suffering casualties. At approximately 11 p.m., the Azeris resumed shelling, using 82mm mortar and tank fire near the same military post.

After several hours of calm, sporadic fighting resumed in the morning hours of July 13.

The State Department of the United States issued a statement condemning the violence along the Armenia-Azerbaijan international border. The statement urged the sides to stop using force immediately and to use the existing direct communication links between them to avoid further escalation and strictly adhere to the ceasefire.

The statement stressed that, as a Co-Chair of the OSCE Minsk Group, the United States remains strongly committed to helping the sides achieve a lasting, peaceful settlement of the Nagorno-Karabakh conflict and will remain actively engaged in efforts to

Armenia Extends State of Emergency for Another Month

YEREVAN— The Armenian government on July 13 moved to extend its state of emergency by another month due to the continuing coronavirus crisis in the country.

This is the fourth time Armenia, which has one of the highest coronavirus infection rates in the world, has extended the state of emergency that was first declared in March.

The state of emergency allows authorities to enforce the mandatory wearing of face masks in public areas as well as other antivirus measures.

At a special government meeting, Prime Minister Nikol Pashinyan said that Armenia's current legislation leaves no other option for the government to continue to fight the outbreak in an effective way.

"The constitution of our country requires that emergency measures be taken in case of threats to public health, but besides the state of emergency we have no other effective instrument. Consequently, if we do not extend the state of emergency, our anti-epidemic package of measures will lose its force de jure. That's why we simply have to extend it," Pashinyan said.

However, Pashinyan said that his

Continued on page 2

Continued on page 2

SDHP Central Committee Chairman, Dr. Sarafian Urges All to Support Armenian Government

By Sako Aryan

In an exclusive interview with Massis Post, Social Democrat Hunchakian Party Central Committee Chairman, Dr. Hampig Sarafian urges Armenians around the world, to rally around the government in Armenia, especially during the COVID-19 global pandemic.

During the interview, a wide range of issues related to current events in the homeland, diaspora, and the United States were discussed.

Speaking about the health conditions in Armenia, Dr. Sarafian revealed that the new nature of the virus, the fight against the COVID-19 pandemic, was a great challenge not only for a small country like Armenia, but also for the most developed and powerful nations in the world— each nation tried to fight against it in its own way or within its means. There are some that were able to effectively control and limit the risks, but there are also others where the virus is still out of control. "Unfortunately, Armenia is one of the latter," said Dr. Sarafian. "If we talk

about responsibility, I think that both the government and the public are equally responsible for today's difficult situation. First, as in many countries, there was not much concern about the virus in Armenia in the early days, and it was assumed that it might not even reach Armenia. However, even though Armenia is a besieged nation and has only two narrow border crossings, the infection reached Armenia anyway, both by air and by land," he added.

Armenian Council of America Condemns Azeri Aggression

The Armenian Council of America condemns the military aggression initiated by Azerbaijan towards Armenia.

Over the past two days, the state of Azerbaijan, under the dictatorship of Ilham Aliyev, has been assaulting Armenia on the pretext of self-defense. As a result, 4 Armenian soldiers were killed by enemy fire in the Armenian-Azeri border. ACA expresses its deepest condolences to the Armenian soldiers' families who paid the ultimate price due to Azeri dictatorship's aggression.

For many years, Azerbaijan has broken the tri-lateral ceasefire when the Aliyev dictatorship is in one way or another in trouble. This time, Azeri dictatorship has targeted the north-eastern border of the Republic of Armenia, shelling peaceful civilian homes and infrastructure, to distract the Azeri people from its failed domestic policies in the age of COVID-19.

ACA has repeatedly raised concern over the disturbing increase in Azeri violations of the ceasefire along the contact line with Nagorno-Karabakh (Artsakh) and Armenia. Yet, the international community remained silent within and outside of the OSCE Minsk group framework in condemning the Azeri dictatorship's disregard to the goal of peace within the region.

ACA calls on the U.S. government to forgo standard call for restraint on both sides and forcefully condemn the unprovoked aggression unleashed by the Azeri military. When and only when the Azeri aggression is halted, can trust building measures between the two sides take place; a key component of which is the inclusion of the democratically elected representatives of the Nagorno Karabakh Republic in the peace talks.

The Armenian Council of America is committed to promote the civic and civil rights interests of the Armenian American community, and to champion the causes and concerns of the Armenian-American community within local, state, and federal governments.

European Court Rejects Injunction Sought By Ousted Armenian Judges

The European Court of Human Rights (ECHR) on Wednesday, refused to issue an “interim” injunction, as requested by the former chairman of the Constitutional Court of Armenia Hrayr Tovmasyan and three former judges, that would freeze the implementation of constitutional changes adapted by the Armenian Parliament.

The changes passed by the National Assembly on June 22, and implemented on June 26, stipulate that Hrayr Tovmasyan must resign as the court’s chairman remain but remain one of its nine judges. They also mandate the replacement of three other judges who had taken the bench in the 1990s.

In a statement issued late on Wednesday, the ECHR said it has rejected the “interim measure” requested by the plaintiffs because it saw no “risk of serious and irreparable harm” to them.

The Court decided to reject the request as outside the scope of Rule 39 of the Rules of Court, since it did not involve a risk of serious and irreparable harm of a core right under the European Convention on Human Rights.

The ECHR explained that the Constitution of Armenia, amended in 2015, provides for a 12-year term of office of judges of the Constitutional Court and a 6-year term of office of

the Chairman of the Constitutional Court. However, the transitional provisions stipulated that judges of the Constitutional Court appointed before the entry into force of constitutional amendments would remain in their old positions until retirement, similarly, the President of the Constitutional Court should retain his mandate until retirement. Consequently, Armenian Parliament decided to amend the Constitution and establish a 12-year term for the judges of the Constitutional Court, regardless of when they were appointed, and to limit the term of office of the Chairman of the Constitutional Court to 6 years. A referendum was called, which did not take place due to the COVID-19 epidemic, the changes were adopted by parliament and entered into force.

The constitutional amendments, terminated the powers of Hrayr Tovmasyan as the Chairman of the Constitutional Court, as well as the powers of Hrant Nazarian, Felix Tokhyan and Alvina Gyulumyan as judges of the Constitutional Court.

“Although the applicants’ request for an interim measure has been found to be out of scope, it is still open to them to lodge an application and to pursue their complaints before the Court,” read the ECHR statement. “When required, the Court may decide to give priority to certain applications.”

Armenia Extends State of Emergency

Continued from page 1

government plans legislative changes that will make it possible to continue to fight the virus beyond August 12 without again extending the state of emergency.

“We understand that the state of emergency cannot and should not be extended indefinitely, and we have decided that a legislative package will be drafted in the meantime to enable us to use these instruments [against the outbreak] not under an extended state of emergency, but under an emergency situation which will imply a much lighter regime in terms of restrictions and will focus on anti-epidemic measures,” Pashinyan said.

The extension of the state of emergency is scheduled to be discussed in parliament where Pashinian’s My Step bloc has a commanding ma-

majority.

Meanwhile, Health Minister Arsen Torosyan has reported slight improvement in COVID-19 situation in Armenia in the last few days.

He noted that 1,255 new cases were recorded Friday, Saturday, Sunday and total number of infections has reached 32, 151 people. 1,651 patients have recovered at the same time period for a total of 19,865.

The official COVID-19 death toll stands at 573 as of July 13. The figure does not include 183 deaths that the Armenian Health Ministry says have been caused by preexisting conditions.

Speaking about the workload of hospitals, the minister noted that the number of severe and extremely severe cases again remains high – 650 people, of which 43 are connected to ventilation devices..

Armenia Joins International Community Condemning Conversion of Hagia Sophia Into a Mosque

YEREVAN -- Armenia has joined International community to condemn Turkish government's decision to convert Hagia Sophia into a mosque. "We express our deep concern about the decision of the authorities of Turkey to convert Hagia Sophia, a UNESCO World Heritage Site, into a mosque." MFA Spokesperson Anna Naghdalyan said in a statement.

"Hagia Sophia is not merely a historical and cultural monument. Throughout its history, it has been bearing diverse religious, cultural and political significance.

"Granting a museum status to Hagia Sophia and inscribing it on the UNESCO World Heritage List symbolized cooperation and unity of humankind instead of clash of civilizations. Regrettably, the recent decision of the Turkish authorities brings to a close this important mission and symbolism of Hagia Sophia.

"This decision creates a dangerous precedent for substantial changes of the purpose and the meaning of the UNESCO World Heritage Site. This situation calls for close monitoring by the international community, particularly the UNESCO, for the preservation of historic sites with such status in the territory of Turkey". The statement read.

Turkish President Recep Tayyip Erdogan on Friday formally converted the building back into a mosque and declared it open for Muslim worship, hours after a high court annulled the 1934 decision turning it into a museum.

Erdogan has frequently used the

debate over Hagia Sophia to drum up support for his Islamic-rooted party. The decision has provoked deep dismay among Orthodox Christians.

The World Council of Churches has written to Turkey's president expressing “grief and dismay” over Turkey's decision to change the status of Istanbul's landmark Hagia Sophia from a museum to a mosque.

As a World Heritage museum, “Hagia Sophia has been a place of openness, encounter and inspiration for people from all nations,” Ioan Sauca, interim secretary general, said in the letter released Saturday by the Geneva-based group.

French Foreign Minister Jean-Yves Le Drian also said France “deplores” Turkey’s decision on Hagia Sophia.

“These decisions cast doubt on one of the most symbolic acts of modern and secular Turkey,” the minister said in a statement.

“The integrity of this religious, architectural and historic jewel, a symbol of religious freedom, tolerance and diversity, listed as a UNESCO World Heritage Site, must be preserved,” he said. “Hagia Sophia must continue to represent the plurality and diversity of religious heritage, dialogue and tolerance.”

The colossal Hagia Sophia was built 1,500 years ago as an Orthodox Christian cathedral and was converted into a mosque after the Ottomans conquered Constantinople, now Istanbul, in 1453. The secular Turkish government decided in 1934 to make it a museum.

4 Armenian Soldiers Killed by Azeri Aggression

Continued from page 1

accomplish that goal. The State Department noted that the United States joins the Minsk Group Co-Chairs in calling for the sides to resume substantive negotiations as soon as possible and in emphasizing the importance of returning OSCE monitors to the region as soon as circumstances allow.

For its part, Russia stated through Kremlin spokesman Dmitry Peskov on Tuesday that it remains “deeply concerned” about the situation on the Armenian-Azerbaijani border.

Peskov also said Moscow is ready to make “mediation efforts” to defuse

the tensions and facilitate progress in Armenian-Azerbaijani peace talks. He pointed to Russian Foreign Minister Sergey Lavrov’s “intensive contacts” with his Armenian and Azerbaijani counterparts.

Lavrov urged Yerevan and Baku to immediately stop hostilities and show “restraint” during his separate phone conversations with Zohrab Mnatsakanian and Elmar Mammadyarov.

The Armenian and Azerbaijani foreign ministers also spoke on Monday by phone with Josep Borrell, the EU’s foreign policy chief. Borrell tweeted afterwards that he “underlined the need to defuse tensions and cease fire.”

Komitas: Divine Liturgy Album Celebrates the Musical Mastery of an Armenian National Treasure

By Christine Aghakhanian

Three years ago, Ambassador Tigran Mkrtychyan embarked on a journey to pay homage to the father of Armenian classical music, Komitas Vardapet, resulting in a rich musical album titled Komitas: Divine Liturgy, released by DELOS records on July 10.

After years of planning and collaboration led by the Ambassador, the 150th anniversary concert honoring Komitas Vardapet and his Divine Liturgy by the Latvian Radio Choir, under the artistic direction of composer Sigvard Klava, was held at St. John's Church in Riga, Latvia. The three-day concert in September of last year, was recorded, giving birth to the newly released album with the musical arrangement of composer Vache Sharafyan, featuring Komitas' final works just before his deportation during the Genocide.

The Latvian Radio Choir, the first non-Armenian speaking mixed choir to perform Komitas' liturgies, is accompanied by award-winning soloist Deacon Hovhanness Nersesyan (bass) of the Araratian Pontifical Diocese and tenor Armen Badalyan, both of whom are graduates of the Komitas State Conservatory in Yerevan, soloists at the Armenian National Academic Theatre of Opera and Ballet and vocalists at the Etchmiadzin Cathedral.

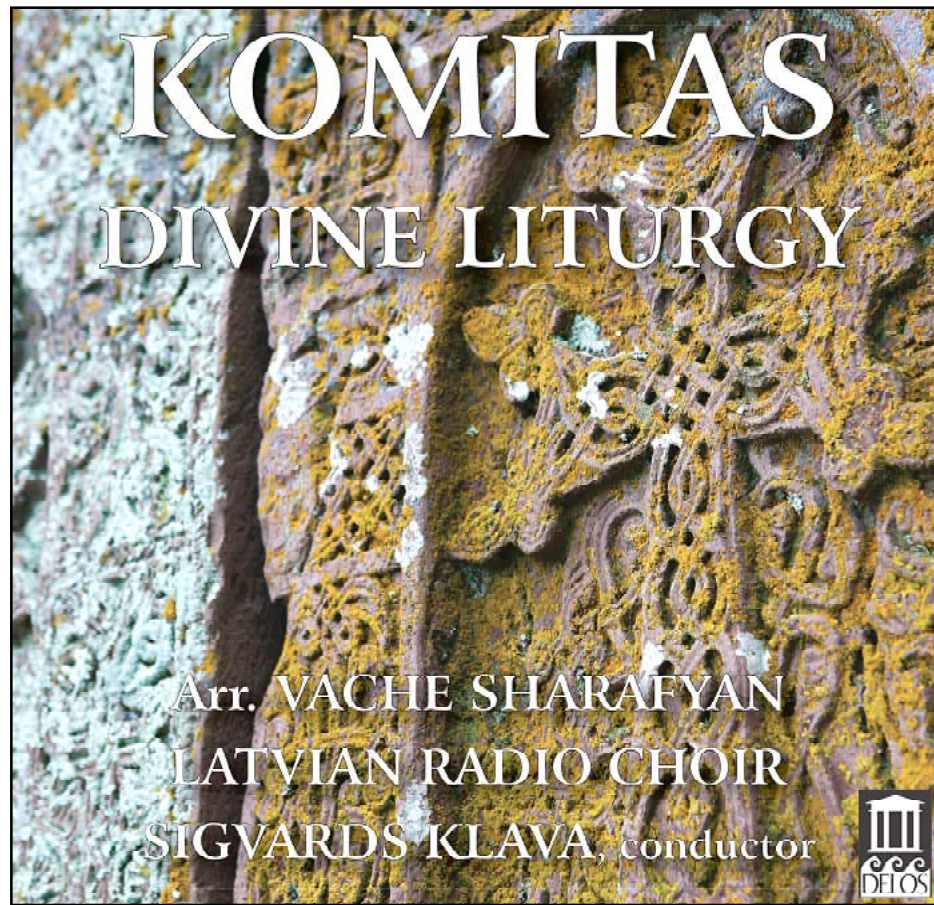
Ambassador Mkrtychyan explains that the inception of the project was initiated when he asked the Latvian Radio Choir to perform a few of Komitas' pieces during their concerts. The performances were such a success, that he was convinced the choir could masterfully perform an entire

Ambassador Tigran Mkrtychyan

concert of Komitas' works. That is when conductor Sigvard Klava decided to travel to Armenia and stay at the Holy See of Etchmiadzin for inspiration, along with the collaboration of famed Armenian composer Vache Sharafyan.

"He [Klava] wanted, he needed to feel closer to the Armenian religious life, spiritual music and Komitas," said Ambassador Mkrtychyan. "So, a few days spent in Etchmiadzin and Yerevan, meetings with Komitas scholars, visits to religious sites in Armenia were of immense importance to bring Mr. Klava closer to Armenian culture. Later we invited from Paris, Mkrtychyan, a musician and Komitas scholar, to work with the choir, to

present the Armenian musical traditions and Komitas. The singers also visited the Armenian Apostolic Church in Riga and had a meeting with Ter Khosrov Stepanyan, who presented them the Armenian religious traditions and spiritual music. Thus, it took three long years to mature this project, and then it was time to prepare for the recording itself," he added.

In 1892, Komitas began working on the Divine Liturgy, his final work with ten versions, all of which were created for male choirs. The final version, presented on the album, dates from 1914-1915, just before Komitas' deportation from Constantinople to a prison camp in Cankin. Composer Vache Sharafyan believes that the original male version was written to be sang during church liturgies while the mixed choir version of the musical score he transliterated to Latin is more suitable for stage performances.

"The male choir and mixed choir have very different types of the musicality, timbres, colors etc.," Sharafyan explains. "It was important to create a version of Komitas' Liturgy based on his male choir version that could be sang by the mixed choirs, because there are more mixed choirs in the world. Meanwhile it was also very important to keep the music as close to the original male version of Komitas' idea as possible and also to use the richness of the vocal beauty of the female and male voice combinations and to create a complete mixed choir version. I am sure that if Komitas had a chance to work after 1915, he would have definitely created such a version himself. But unfortunately, after the 1915 Armenian Genocide in Ottoman Turkey and until the end of his life in 1935, Komitas was in the hospital for mental illnesses in Paris and never wrote another note," he added.

Ambassador Mkrtychyan discussed some of the challenges of having a non-Armenian speaking choir conduct the liturgies and attributes this phenomenon to the fact that the liturgy is written in Armenian for an all-male

choir. He also explained how those obstacles were overcome with a lot of hard work and determination.

"Komitas Vardapet has left us one of the most beautiful liturgies in the history of music," revealed Ambassador Mkrtychyan. "Soloists simply have to be Armenian or be fluent in Armenian as the parts for the tenor and bass can be performed only by such persons. But during our long and painstaking preparations, we managed to address all of these issues, I hope, successfully. First, Mr. Mkrtychyan worked with the choir, also on their Armenian, presented them nuances of Armenian spiritual music. Then a Latvian scholar of Armenian studies, Valda Salmina, worked with them on their Armenian. And eventually Vache Sharafyan worked with the singers both before the concert and during the recording. Therefore, I dare say, the choir sounds like an Armenian choir," he added.

Composer Sharafyan talked about his experience working on the album: "I had great time working with the Latvian Radio Choir and its choirmaster Sigvard Klava. The Latvian Radio Choir consists of wonderful musicians and has a unique rich timbre and ability to open and express the very hidden spirituality and nuances in the music. It was also very important to have the Armenian wonderful soloists Armen Badalyan and Hovhanness Nersesyan ... They helped a lot to keep the Armenianness of the whole sound."

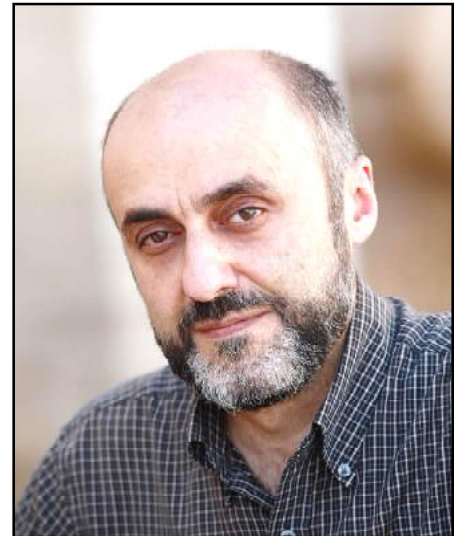
Komitas collected, transcribed and researched more than 3000 pieces of Armenian folk music. Most of it has disappeared and only about 1200 pieces are in existence today. He arranged authentic folksongs of rural peasants turning simple material into beautifully sophisticated polyphony. It is said that Komitas did for Armenia what Bartók did for Hungary. He had a voracious appetite for songs, and his transcriptions reflect a remarkable ear, seamlessly interweaving threads of music, movement, and complex social relationships.

Ambassador Mkrtychyan believes

it is vital for the next generation to preserve Komitas' legacy: "I think, the Armenian youth especially needs to know more about Komitas Vardapet's contributions to the Armenian culture and arts, because Komitas is one of the strongest pillars on which Armenian cultural identity is based," he said. "Thanks to him, we have several hundreds of unique sacred and spiritual songs, which he spared no effort to collect from around the Western Armenia. At the same time, Komitas having studied in Europe, knew very well what the uniqueness of Armenian culture was in the context of western civilization and how best to present it to international audience. I would say that the more we know his music, the more we know of him, the closer we are to our roots," he added.

The album itself is accompanied by a booklet featuring the entire text of the liturgy in Armenian translated to English with Latin transliteration, allowing the listener of the recordings to sing along with the album. Also included is Komitas' autobiography translated to English along with written sections about the life and music of Komitas by Vache Sharafyan and Vache Barsoumian.

"Komitas summarizes the collec-

Composer Vache Sharafyan

tive consciousness of the Armenian nation, our aspirations and pain," said Ambassador Mkrtychyan. "As we know all of his music was created before April 1915, before life stopped in the biggest part of the historical fatherland of Armenians, as the horrors of the Armenian Genocide which he witnessed were too much for a human being to tolerate. I hope Komitas gets a much wider and better recognition worldwide," he added.

Composer Sharafyan also believes Komitas' work should be better known around the world. He states that the music of Bach, Mozart and Beethoven is widely known because those men were from European countries where they had the opportunity to create art that was performed for audiences all over the world.

"Komitas was born in a country where there wasn't real art life," said Sharafyan. "There was poverty, occupation, invasion, genocide, war, there was the question of the existence of the Armenian nation and no real art life was possible in such a situation.

Continued on page 4

Lebanese Freedoms Not Immune to Ankara's Encroachment

BEIRUT – Recent developments have shown that even Lebanon, where Turkey has no military presence or shared borders, is not immune to Ankara's interference.

Lebanese political sources said that Turkish prosecutors' claims against Armenian-born journalist Neshan Der Haroutiounian for "insulting" the Turkish president are part of ongoing confrontations between Lebanese Armenians and Turkey, which is accused of carrying out a genocide against Armenians between 1914 and 1923.

Some Lebanese Armenians' harsh criticism of Turkey seems to embarrass Lebanese authorities, who have tried to intimidate them into observing certain "red lines."

There are numerous external forces pressuring Lebanon, starting with Iranian proxy Hezbollah. Turkey is now attempting to curb Lebanon's hard-fought freedoms, of which its citizens are rightly proud, by also exerting pressure on Lebanese authorities.

On Thursday, Beirut referred Der Haroutiounian to trial on charges of "insulting" Turkey. The trial is set to begin on October 8.

Lebanese news agency NNA said that "according to information provided to the Public Prosecution Office, Der Haroutiounian will be referred to trial before the Court of Publications Chamber in Beirut."

A Lebanese journalist, who spoke on condition of anonymity, said that there were no grounds for the judicial charges against Der Haroutiounian.

"This is a matter of a historical dispute that has no prospect, knowing

that it is about a great crime against the Armenian people — a crime that Turkey refuses to recognise. This in itself continues to provoke Armenians wherever they are," the journalist told The Arab Weekly.

Der Haroutiounian hosted former Environment Minister Wiam Wahhab during the "Anna Heek" (This is how I am) programme that aired on the Al Jadeed satellite channel.

Wahhab, who is the head of the Arab Tawhid Party, said in the interview that the Turkish president was "sly" before the campaign against Der Haroutiounian began.

In response to Wahhab's statements, a Lebanese national intervened in the programme and attacked Der Haroutiounian, saying "Neshan, the refugee, showed his racism," referring to Der Haroutiounian's Armenian origins.

Der Haroutiounian responded fiercely to the provocation, doubling down on Wahhab's position.

"A son of a million malicious people ... Erdogan, the regime, the Ottomans, and the Turks," Der Haroutiounian said.

"If you consider me a refugee, then I am more Lebanese than you, and I am proud of my country, Lebanon, more than you are," he added.

The Turkish Embassy intervened in the dispute and mobilised dozens of protesters to demonstrate in front of the Al Jadeed TV station against "insulting the Ottoman state and Turkish President Recep Tayyip Erdogan."

The protesters raised Turkish flags, chanted slogans in support of the Ottoman Empire and Erdogan and called on Al Jadeed TV and those in charge of the programme to "apologise for what happened."

Under the hashtag "The New Ottomans," Facebook users posted videos showing protesters holding Turkish flags and demonstrating in front of the Al Jadeed TV building.

In early June, a similar online

campaign targeting Der Haroutiounian was launched, with supporters of the Turkish president hurling racist insults and using a defamatory hashtag on Twitter in response to his criticism of Erdogan.

Observers said that Turkey has succeeded in exploiting Lebanon's political vacuum that has been caused by mounting social and economic crises.

Ankara, according to observers, managed to infiltrate the country and create a lobby to silence critics of Ottoman history and Erdogan's expansionist policies in the region, by which Lebanon, like Syria and the rest of the Mediterranean countries, is affected.

Observers warned of the risks Der Haroutiounian's trial could pose, not only to Lebanon but to the entire region. They pointed out that Turkey is seeking to create media, political and legal lobbies to prevent any criticism of its old and new colonial policies.

Ankara is also trying to advance a self-serving agenda, a reality that functions in the same radical and intransigent way as anti-Semitism and exposes the critics of the Ottoman Empire to legal charges, the observers said.

The Turks benefit from Muslim Brotherhood support in the region, as they glorify Ottoman history at the expense of Arab countries — a trend that is especially harmful in the Libyan conflict.

This trend is also seen in Ankara's expanding influence in Tunisia, Yemen and Somalia. Islamists in these countries consider Turkish expansionist manoeuvres to be a "victory" for them and their vision of the Arab and Islamic world.

SDHP Central Committee Chairman

Continued from page 1

Dr. Sarafian indicated that the misinformation about the disease played a role when many in the public did not take the matter seriously, helping the virus to spread more rapidly.

Discussing the current political climate in Armenia, Sarafian stated that the former ruling elite continues to discredit the current government. "During the past two years, through the dissemination of misinformation, they [former rulers] are trying to create the impression that there is anarchy in Armenia and that the situation is only getting worse. Of course, the pandemic came to make that noise even louder. Today, the opportunism shown by the opposition forces, especially the previously discredited parties, is unacceptable."

Concerning the position of the SDHP, the Party Chairman stated: "In regards to the above concerns, the Hunchakian Party calls for consolidation, not division, because we are truly concerned about developments in Armenia, and in particular, the calls and actions of the opposition parties who are hoping that all this will lead to the overthrow of the current government, and that they will return to power. We believe that such an approach is short-sighted and detrimental to our homeland, because whoever is in power

today will face these same problems tomorrow, and these problems will not be solved without a national approach."

Regarding the upcoming US elections and the opinions of the Armenian community in the US, Dr. Sarafian stated, "American-Armenians are not monolithic, especially when it comes to American domestic life. Every Armenian, like any other American citizen, votes for the candidate whose political, social, economic, and religious views he or she shares. However, when it comes to Armenia, Artsakh, and the recognition of the Genocide, the American-Armenian electorate has almost always given preference to the candidate who has a pro-Armenian stance or who promises to do so. Of course, history has shown that many presidential candidates have promised to recognize the Armenian Genocide before being elected, but after becoming president, they broke their promise with various excuses. We hope that the next administration, based on the two resolutions of the House of Representatives and the Senate in 2019, will develop a state policy for the recognition of the Armenian Genocide, and thus, the issue of the Genocide will finally stop being a political speculation. As for the elections, when we get closer to November, community organizations will announce their support for one of the major party

Komitas: Divine Liturgy Album

Continued from page 3

Komitas studied in Berlin and found and established an absolutely new approach to the music based on the national value and discovered another sense of harmony, polyphony, melody. Throughout history we know many examples when music of the great composers are rediscovered later and I am sure Komitas is the one whose art is deserving to be discovered by the world," he added.

According to Ambassador Mkrtychyan, future cultural events and concerts in Estonia featuring the Liturgy of Komitas and Tigran Mansuran's Requiem in Kaunas with Grammy Award winning choirs have been postponed due to the COVID-19 pandemic. "From amongst the supporters I would like to thank specifically the Ministry of Education, Science, Culture and Sport of Armenia for acknowledging the significance of this project and stepping in with its considerable support," said Ambassador

candidates," stated Dr. Sarafian.

"Of course, we can't predict the outcome of the presidential elections yet, but it is safe to say, if Joe Biden becomes president, there will be a reshuffle of US domestic and foreign policy and a drastic change in working

Mkrtychyan. "Sigvards Klavas was hosted in the Holy See of Etchmiadzin by the invitation of His Holiness Catholicos Karekin II, the supreme head of the Armenian Apostolic Church. The Armenian Apostolic Church in Riga and Ter Khosrov Stepanyan did an amazing job in presenting the Latvian Radio Choir with Armenian spiritual music traditions and I would like to thank Ter Khosrov for that. I would like to thank also OrganiQ company, and especially Ovik Mkrtychyan and Mkhitar Mkhitarayan for their generous support without which this idea would not be realized. Aram Arutyunyan was of great support as well. And also I would like to thank our sponsors from Armenia, the Balasanyan Family Foundation whose contribution to the Armenian musicians' participation in this concert has been vital.

For more information on Komitas: Divine Liturgies, visit: [www. https://delosmusic.com/recording/komitas-divine-liturgy/](http://www.delosmusic.com/recording/komitas-divine-liturgy/)

style in general. Of course, we would like that more attention is paid to the changes in our region, first in terms of the Karabakh conflict, and second in terms of the US-Iran relationship, which will have a direct impact on Armenia," concluded Dr. Sarafian.

Գուպան Այսօր (Ուղեւորի Ամփոփ Նօթեր)

Չէ Կեվարայի յուշարձան համալիր-թանգարանը

Գ. ՄՈՒՆՅԵԱՆ

Արեւմտեան կիսագունտի առաջին սոցիալիստական երկիրն ըլլալուն զիս շատ հետաքրքրած էր տեսնել Գուպան, որ առանձնաշատուկ դիրք եւ իրավիճակ մը կը ներկայացնէ լատինական ամերիկայի մէջ:

Մարտի 1ին, 2020 Լոս Անճելոսի «Սոնա Թուրգ» ընկերութեան կազմակերպութեամբ, Մայամի քաղաքի վրայով, 12 հայ զբօսաշրջիկներով հասանք Գուպայի մայրաքաղաքը Հավանա: Այստեղ մեզ դիմաւորեց պետութեան հովանաւորութիւնը վայելող թուրիզմի ընկերութեան ներկայացուցիչ՝ երիտասարդ համալսարանական Տէնիսըն: Ան մեզ առաջնորդեց շքեղ պանդոկներու թաղամասին մէջ գտնուող ծովափնեայ «Ռիվերա» առաջնակարգ եւ գեղատեսիլ հիւրանոցը:

Մեր տասնօրեայ զբօսապոյստին համար պատրաստուած էր պատմական եւ տեսարժան վայրերու ծանօթացման ճոխ յայտագիր մը:

Արդարեւ, Կեղրոնական ամերիկայի այս երկիրը՝ քանի մը տասնեակ մղոններով հեռու է ԱՄՆ-էն: Գուպան ունի 11,5 միլիոն բնակիչ, իսկ մայրաքաղաք Հավանան՝ 2,5 միլիոն: Երկիրը գաղութարարներու եւ կայսերապաշտներու լուծէն ազատագրողն ու անոր անկախութեան կերտիչն է խոստացող Մարթին, որուն անունով կայ հրապարակ եւ յուշարձան: Իսկ նոր օրերու ազատութեան ուսվիրան կը համարուի Ֆիտել Գասթրօն, անմիջական ուղեկից եւ աջակից ունենալով Չէ Կեվարան եւ հոյլ մը այլ յեղափոխական գործիչներ, որոնք 1959ին հաստատեցին ժողովրդավար սոցիալիստական պետութիւն: Այսպիսով վերջ դրուած կ'ըլլայ կեղեքիչներու եւ մաֆիաներու հովանաւորութիւնը վայելող Ֆ. Պաթիսթայի մենատիրութեան ու բռնատիրութեան:

Այժմ երկրէն ներս կը գործէ օրէնսդիր իշխանութիւն մը, որ ունի 604 երեսփոխան: Իսկ որպէս քաղաքական կառուցներ ուժեղագոյն կազմակերպութիւնը կոմունիստական կուսակցութիւնն է: Կան նաեւ ինքնակառավարման թաղային եւ շրջանային մարմիններ, տարածուած բովանդակ երկրին մէջ:

Գուպան տասնեակ տարիներէ

ի վեր, իր վարչակազմին եւ որդեգրած գաղափարախօսութեան համար ենթարկուած է տնտեսական ուժեղ շրջափակումի, մասնաւորաբար ԱՄՆ-ի եւ կարգ մը ուղեկից երկիրներու կողմէ: Այս պատժամիջոցները ներկայիս իրենց վատ անդրադարձը կ'ունենան երկրի ընդհանուր յառաջընթացին:

Այսուհանդերձ, այսօր ժողովրդավար եւ սոցիալիստական իրաւակարգին շնորհիւ, երկրէն ներս վերացուած է անզրագիտութիւնը: Ուսման բոլոր մարզերը (նախակրթարան, երկրորդական եւ համալսարան) ձրի են: Անվճար է նաեւ բուժումը, վիրաբուժական բոլոր գործողութիւնները: Մինչեւ իսկ կը հոգացուին հիւանդներու մէջ մասին արտերկրի բուժման ծախսերը:

Միւս կողմէ պետականացուած են բոլոր տեսակի արտադրութիւններն ու առեւտրական գործառնութիւնները (պանդոկ, ճաշարան, գործարան, մամուլ, եւ այլն): Այս բոլորն իրենց առաւելութիւններն ունենալով հանդերձ ունին նաեւ այլ նշանակալից անպատեհութիւններ:

Ճիշտ այդ պատճառով 90-ական թուականներէն ի վեր, արտօնուած են անհատական փոքր նախաձեռնութիւններն ու կարգ մը թեթեւ արդիւնաբերութիւնները: Այսպէսով ճամբայ կը բացուի կենսամակարդակի աճի, եւ առաւել բարեյաջող ապրելակերպի: Ընթացքի մէջ են նաեւ առեւտրատնտեսական նոր բարեկարգութիւնները:

Մենք զարմանքով իմացանք որ Գուպան մասնագէտներ կ'արտադրէ նաեւ դէպի արտասահման: Տասնեակ հազարաւոր գուպայի բժիշկներ, ճարտարապետներ եւ դասախօսներ, ներկայիս պետութեան իսկ աջակցութեամբ կը պաշտօնավարեն արտասահմանեան շատ մը երկիրներու մէջ (Պրագիլ, Արժանթին, Քաթար, եւ այլն): Մեծ զարկ կը տրուի զբօսաշրջութեան: Արեւադարձայն չափով կլիմային շնորհիւ՝ Գուպան դարձած է Գանատայի, Գերմանիոյ եւ շատ մը այլ երկիրներու զբօսաշրջիկներու հանգստեան եւ ժամանցի հաճելի վայրերէն մին: Քանի որ առկայ են համապատասխան բարձրորակ պանդոկներ, գիշերային համերգային ճոխ յայտագիրներ, ճաշարաններ եւ ծովեզրեայ լողաւազաններ, մասնաւորաբար Վարատերոյի շրջա-

նին մէջ:

Հետաքրքրական էր նաեւ հաստատել որ Գուպայի մէջ պաշտօնապէս կը գործածուի երկու տեսակ դրամ, մին տեղական սպառման համար peso (CUP), իսկ միւսը՝ մասնաւորներու համար CUC: Մենք կը գործածէին CUC-ի դրամը, քանի որ գրեթէ համազօր էր ԱՄՆ-ի տոլարին եւ մասամբ EURO-ին:

Թուրիստներու համար ուշադրաւ էին Հաւանայի եւ այլ շրջաններու թաքսիները, որոնք ընդհանրապէս 1960-ական թուականներու ամերիկեան ինքնաշարժներէին, վերանորոգուած եւ թանգարանային ձեւ ստացած կերպարանքներով: Նմանապէս հետաքրքրական էին ականաւոր գրող էրնէսթ Հէմինկուէյի գոյգ բնակավայրերը (հիւրանոցի սենեակը, գինետունը եւ առանձնատունը) կոկորդիլոսներու բուժարանը, պարտէզն ու ծխախոտի (սիկառ) 650 հոգինոց գործարանը, շաքարեղէգի ցանքատարածութիւններն ու Չէ Կեվարայի յուշարձան համալիրն ու թանգարանը: Կ'արժէր Arturo գրօսանաւորով երթալ «Գայա Պլանքա» կղզին եւ հանգչիլ ծովափի ոսկեայ աւազներուն վրայ...:

Չմայլելի «չօ» մըն էր Copacabana-ն մասնակցութեամբ

խուբմբրու հետ: Նման ելույթներ ակներեւ են Հավանայի առաջնակարգ հիւրանոցներու մէջ: Երգ ու ուրախ երաժշտութիւնը ակներեւ է տեղացիներուն մօտ:

Գուպայի մեծագոյն դժուարութիւնն է տնտեսական շրջափակումը ԱՄՆ-ի կողմէ, որ կը շարունակուի հակառակ Օպամայի օրով պաշտօնապէս վերահաստատուած դիւանագիտական յարաբերութիւններուն: Վառելանիւթի տազնապն ալ մեծ համեմատութիւններու հասած է: Ներկայիս Գուպան քարիւղատար նաւեր ապսպրած է, ձերբնագատուելու համար օտար եւ շահամոլ ընկերութիւններէն:

Գուպացիները առ հասարակ հայերու մասին գաղափար չունին: Սակայն կ'իմանանք թէ Ա. Համաշխարհային պատերազմէն ետք Արեւմտեան Հայաստանէն եւ Պոլսէն հայեր հաստատուած են Գուպա: 1940-ական թուականներուն Հավանայի մէջ կ'ապրէին շուրջ 500 հայեր: Անոնք աջակցած եւ հանգանակութիւն կատարած «Սասունցի Դաւիթ» հրասայլներու օգտին, սատարելու համար հակաֆաշիստական ընդհանուր պայքարին: Ոնեցած են գաղութային միութիւն, դպրոց եւ հայրենակցական միութիւններ:

աւելի քան 100 գեղանի պարողներու եւ պարուհիներու: Արդարեւ գեղարուեստական գունագեղ ներկայացում մը, որ իր որակով կրնայ մրցիլ աշխարհի առաջին կարգի

իր ներկայ գործընթացով եւ շրջափակումի վերացումով Գուպան կրնայ վերածուիլ միջազգային ընտանիքի յառաջընթաց եւ մրցունակ երկրի մը:

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱՇ
ՓԱՍՍԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՀՈԳԻ ԸԱՄԱՐ)
ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ԸԱՄԱՐ
1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104
(626) 797-7680

ՆՈՒՆԻԿ ՏԵՐ ՂԵՆՈՆՂԵԱՆ

ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԶԻՆԱՆՇԱՆԻՆ

Գեղարտ տեղով՝ մեծ պատգամին պիտեան Ներսիս փառքը դարձնեցիր դու, ո՛վ Աշուն, Չարչարանցի գողգողային անվեհեր, Ազատ երթին կարողացիր գոռ հրաւր:

Կորովիդ մեջ առաջինի, անյարիր, Եռանդագին վեհ Գուպարը սիրեցիր, Ազատութեան վեհ գործը խաչուեցուն, Նուիրեցիր կեանքը մաքուր ու բողուն:

Չոյգ պայտերդ շղթաներու ազուցուած, Իղծերուդ փուլը կապոցին յար գուզնթաց, Նիզակաւոր սուրբ դրօշիդ յատկանիշ, Ասպետական կամքիդ դարձաւ խորհրդանիշ:

Նկուն չեղար ոչ մեկ ազգին պայքարի, Ընդդիմի մեջ միշտ դուրս եկար քաջարի, Ամեն կողմ երկայթ ծողեր փակած պինդ, Նուիրական կը պատկերեն ինչո՞ւ պինդ:

ԱՒԵՏԻՍ ՈԱԶՄԻԿ

Սոյն գործերի բանաստեղծութիւնը գրգիռ հանդիսացաւ հետեւելու անոր հեղինակին՝ Նունիկ Տէր Ղեւոնդեանի կեանքի հետքերուն:

Մնած է Ռոտոսթօ: Սոյն քաղաքը կը գտնուի Մարմարա ծովուն հիւսիսարեւմտեան եզերքը՝ Կ. Պոլիսէն 72 մղոն դէպի արեւմուտք, իսկ Տարտանէլի նեղուցին ներքին բերանէն շուրջ 60 մղոն դէպի հիւսիսարեւելք: Քաղաքը թրքական տարբերակով կը կոչուի Թեքիրտաղ: 1600-ականներէն սկսեալ, հայեր կը սկսին հաստատուիլ հոն՝ գաղթելով Արեւմտեան Հայաստանի տարբեր քաղաքներէ (Կամախ, Երզնկա, Ակն, Կեսարիա, Տիվրիկ, Կարին եւ այլն), որպէս հետեւանք իրենց անտանելի պայմաններուն: Ռոտոսթոյի բնակիչները եղած են յոյներ, թուրքեր եւ հայեր:

Քաղաքին հայերը, հոծաթիւ կերպով, գլխաւորաբար կը բնակէին երկու թաղամասերու մէջ, որոնք կը կոչուէին իրենց եկեղեցիներուն անուններով՝ Ս. Թագաւոր եւ Ս. Խաչ: Թագաւոր թաղին երբեմնի առաջնորդական փոխանորդը եղած է Տէր Ղեւոնդ ՔՏՆՅ. Պեգիբճեան, որուն տան երգիքին տակ կը ծնի Նունիկ, 1885 թուականին: Ան հետագային կը կրէ իր հօր եկեղեցական անունը՝ որպէս մականուն, ինչպէս որ աւանդութիւն եղած է հայոց մէջ՝ քահանաներու շառաւիղներու պարագային: Ան կ'ուսանի իր թաղին Յովհաննէան վարժարանին մէջ, որուն տնօրէնութիւնը այդ տարիներուն կը վարէր Լեւոն Շանթ: Ապա՝ կը յաճախէ Կէլիպուլեանի ֆրանսերէնի վարժարանը:

1908-ի Օսմանեան Սահմանադրութեան օրերուն կը մեկնի Կ. Պոլիս, ուր իբրեւ ուսուցչուհի կը պաշտօնավարէ Կէտիկ Փաշայի հայկական դպրոցին մէջ: Մի քանի տարի անց կը վերադառնայ իր ծննդավայրը եւ կը պաշտօնավարէ Յովհաննէան վարժարանէն ներս:

Ռոտոսթոյի, չետագային Ֆրանսա բնակած եւ ստեղծագործած անուանի գրող ու արձակագիր Վազգէն Շուշանեան իր յուշագրական «Ալեկոծ Տարիներ» հետաքրքրական հատորին մէջ կը վկայէ. «Բոլորին պէս է՛ս եւս ծագրած եմ Պոլսէն եկած մեր ուսուցիչները եւ զանազան անհաճոյ խաղեր սարքած անոնց գլխուն: Այս արհամարհանքը երբեմն անողոք հալածանքի կը փոխուէր, եթէ կին ըլլար պոլսավարի խօսողը: Կը յիշեմ, որ մեր դասարանի տղաքը բաւական կը նեղէին ֆրանսերէնի ուսուցչուհին՝ Օր. Նունիկ Տէր Ղեւոնդեանը, որ ո՛չ միայն մաքուր, այլեւ ճանաչարհիկ բառերով խօսելու գէշ

սովորութիւնը ունէր, - հէք աղջիկը: Այս ոտնձգութիւնը չէինք ներքեր իրեն, որովհետեւ Ռոտոսթոյի էր ու հետեւաբար տեսակ մը դաւաճանութիւն էր ըրածը: Նայեցէ՛ք անգամ մը սա երիտասարդ օրիորդին, որ կը յանդգնէր իսնդարել աւանդութիւնն ու կարգը: Օրիորդ Նունիկ՝ բաւական չարչարուած Յուսաբերի Չղային խմբագրին ձեռքէն, որ գինքը Հնչակեան սոխակ կ'անուանէր, նուրբ, թուի ու փափուկ աղջիկ մըն էր այն ատեն: Ու հաւանաբար չէր հասկնար մեր անառակ ու խօլ գուարճութեան պատճառը: Ինչ խայտաճամուկ, չնաչխարհիկ, ինչ անմրցելիօրէն գուարճալի բառեր կը նետէր մեր թեքիրտաղցի բերտ գլուխներուն: Ս. Խաչ թաղէն դասընկեր մը ունէի, որ զայն Գրաբար մատմազէլ մկրտած էր:

Գրաբար մատմազէլ կամ ոչ,

յամենայն դէպս ծածուկ հիացում մը կը պատճառէր ինձ մեր Ս. Դեմոկրատ Հնչակեան Օր. Նունիկը: Ու կարծեմ հայ լեզուին հանդէպ սնուցած սիրոյս առաջին ծիրերը մասամբ կը պարտիմ նաեւ իրեն»: («Ալեկոծ Տարիներ», Օշական մատենաշար, Մոնթրէալ, Փանատա, 2014, էջ 75-76): 1890-ականներէն, Ռոտոսթոյի մէջ կային քանի մը անհատ հնչակեաններ, որոնք անդամ էին Կէտիկ Փաշայի եւ Գուր Գաբուրի Հնչակեան մասնաճիւղերուն: Աւելի ուշ, հետզհետէ անդամները կը բազմանան եւ 1908-ի Սահմանադրութենէն ետք կը կազմուի Ս. Խաչ թաղի Հնչակեան «Մուրատ» մասնաճիւղը, որ ունէր «Պոյաճեան» (Մուրատ) անունով ակումբը: Կուսակցութիւնը հոն կը գործէ մինչեւ 1915 Մեծ Եղեռնը, որու ընթացքին անոր անդամներէն շատեր կը նահատակուին կամ կ'աքսորուին:

Նշենք, որ Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին ծնողները (Աբրահամ եւ Սիրանոյշ Պալճեաններ) Ռոտոսթոյի էին: Անոր մայրը իբրեւ ուսուցչուհի պաշտօնավարած է Ռոտոսթոյի այն վարժարանին մէջ, ուր կը դասաւանդէր Նունիկ Տէր Ղեւոնդեան:

Ռոտոսթոյի հայութեան պատմութիւնն ու հայ անուանի դէմքերու մասին գրած է Ռոտոսթոյի եւ ապա Պուլկարիա հաստատուած Սարգիս Փաշաճեան («Յուշամատեան Ռոտոսթոյի Հայերուն 1606-1922», 1971, Պէյրութ, 266 էջ. տպարան՝ Տօնիկեան): Իսկ քաղաքին մասին գեղարուեստական վաւերագրական վէպ գրած է պուլկարահայ գրագիրուհի, դիւանագետ, հասարակական գործիչ Սեւտա Սեւան:

1922-ին քաղաքը կ'իյնայ քեւմալականներուն ձեռքը. տեղի յոյն եւ հայ բնակչութիւնը զանգուածաբար կը գաղթէ: Ռոտոսթոյի հայեր մեծաւ մասամբ կը հաստատուին Պուլկարիա եւ Ռումանիա: Նունիկ Տէր Ղեւոնդեան կը մեկնի Ռումանիա, ուր Պուլքէշի հայոց վարժարանին մէջ կը պաշտօնավարէ իբրեւ ուսուցչուհի մինչեւ 1927 թուական:

Ան 1928-ին կ'անցնի Ֆրանսա, Մարսէյի շրջան: Ֆրանսահայ բազմաբեղուն եւ հմուտ պատմաբան Լեւոն Չորմիսեան, անդրադառնալով Մարսէյի արուարձան Սէնթ Անթուանի շրջանի հայ գաղութին կազմաւորման, կը գրէ. «Եկեղեց-

ւոյ յարակից սրահ մըն ալ կը շինուի իբրեւ դպրոց, որ ունեցած է 110 աշակերտներ:

Երկար տարիներ այդ դպրոցին ուսուցչուհիներէն է Օր. Նունիկ Տէր Ղեւոնդեան, պատրաստելով հայեցի դաստիարակութեամբ օժտուած սերունդ մը»: Ապա՝ «Սէնթ Անթուանի մէջ եւս կուսակցական մասնաճիւղեր կան: Հնչակեանները գորաւոր կազմ ունեցած են, բաղդատմամբ տարբեր շրջաններու» (Լեւոն Չորմիսեան, «Համապատկեր Արեւմտահայոց Մէկ Դարու Պատմութեան, Դ. Հատոր, Հայ Սփիւռքը, Ա. Գիրք, Ֆրանսահայերու Պատմութիւնը», 1975, Պէյրութ, էջ 323. տպարան՝ Տօնիկեան):

Մինչ Մարսէյի մէջ կը շարունակէր ուսուցչական ասպարէզը՝ հայերէնի եւ ֆրանսերէնի դասաւանդումով, ան կը մնար հաւատաւոր կուսակցական եւ կը գրէր բանաստեղծութիւններ: 1934 Օգոստոսին, Մարսէյի մէջ տեղի կ'ունենայ Ս.Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան 9-րդ համագումարը: Արժանաւոր բանաստեղծուհին սոյն համագումարին կը մասնակցի որպէս Ռումանիոյ շրջանի պատգամաւոր, ունենալով երկու ձայնի իրաւունք: Ռումանահայ ընկերներ իրենց վստահութիւնը յայտնած էին անոր: Ան աշխուժօրէն կը ներգրաւուի համագումարի աշխատանքներուն: (Խմբագիր Արսէն Կիտուր, Պատմութիւն Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան, 1887-1963, Բ. հատոր, 1963, Պէյրութ, էջ 328-330. տպարան՝ Շիրակ):

Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան հիմնադրութեան 100-ամեակին նուիրուած «Արարատ» բացառիկին մէջ, «Մեր Անկրկնելի Հերոսուհիները» խորագրեալ յօդուածին մէջ, ընկերուհի Ազնիւ Կիտուրեան Նունիկ Տէր Ղեւոնդեանի անունը կը թուէ Մարօ Նազարբէկեանի, Շուշանիկ Կուրդիանեանի, Հերոսուհի Շաքիի, Բիրուզ Սապահ-Գիւլեանի, Մառի Պէյլերեանի եւ բազմաթիւ ուրիշներու քովն ի վեր («Արարատ» բացառիկ, 1987, էջ 39):

Յարգանք նուիրեալ հնչակեան, անձնդիր ուսուցչուհի, շնորհալի բանաստեղծուհի Նունիկ Տէր Ղեւոնդեանի յիշատակին, որուն «Հնչակեան Զինանշանին» բանաստեղծութիւնը խօսուն վկան է իր հայրենասիրական ոգիին:

«ԱՐԱՐԱՏ»

Pasadena Unified School District
Armenian Dual Language Immersion
High School Program. (DLIP)
 The program will be located at Blair School, home to PSD's International Baccalaureate programs.

Register Now!

2020-2021 Registration for the Armenian Dual Language Immersion High School Program at Blair is now open!

Armenian Dual Language Immersion Program

PASADENA UNIFIED SCHOOL DISTRICT
Our Children. Learning Today. Leading Tomorrow.

626-396-3606
openenrollment.info

Հայաստանցի Սփիւռքահայը եւ Նաիրա Զոհրապետանի «Լափ»ը

ՅԵՆՐԻԿ ԱՆԱՍԵԱՆ

... Այս որքա՞ն թուք ու մուր, հայհոյանքների տարափ տեղաց քո (Հոգնակիրով չեմ դիմելու, դուք դրան չ'արժէք...,- (ՀԵՆ. Ա.) գլխին ու դեռ շարունակում է տեղալ աւելի անգնացած, շատ անգամ բարոյական չափորոշներից դուրս արտայայտութիւններով, եւ դեռ շատերը նոր են հասկանում թէ ինչպիսի՞ թոյն էս թափել Հայաստանից արտագաղթած քո հայրենակիցների հասցէին՝ նրանց անուանելով «Լափամանից մի կտոր լափ ուտողներ»:

Եւ, ինդիրն այն է, որ դու այդ նողկալի արտայայտութիւնն արել ես ոչ թէ բանաւոր, ասենք ինչ որ վայրկեանի ազդեցութեան տակ, այլ գրաւոր ընթերցման ժամանակ, այն էլ՝ Ազգային ժողովի հերթական նիստի ընթացքին: Կը նշանակի այդ մտածումը քո ուղեղում ամրագրուած համոզմունք է: Դա փաստում է նաեւ այն հանգամանքով, որ, երբ քեզ մտերմաբար դիտողութիւն են արել այդ տմարդի արտայայտութեան համար, դու կրկին անգամ, առանց մտածելու հետեւանքների մասին, պատասխանել ես՝ «Լաւ եմ արե...»:

Այսպէս չի լինում աղջիկս, ո՛ւմ վրայ ես թափում քո մաղձը, ինչի՞ց դրդուած, 8-9 միլիոնանոց հաւաքականութեան վրա՞յ... չէ՞ որ նրա գոյութեամբ եւ գորութեամբ է պայմանաւորուած Հայաստանի գոյութիւնը, ներկան եւ ապագան:

Ժամանակին, Լեւոն Տէր Պետրոսեան մեզ «Նարինջ ուտողներ» անուանեց, որը այս երեսուն տարուայ ընթացքին մի կերպ մոռացուեց, անցաւ գնաց: Վստահ եմ՝ ինքը գղջացած կը լինի իր այդ արտայայտութեան համար: Իսկ քո արարքը չի մոռացուի:

Կարելոյը՝ անուն թողնելն է, սա ի՞նչ կապէս գիտութեան, մշակույթի իւրաքանչիւր գործչի միանգամայն ընդունելի երազանքն է: Դու՛ Նաիրա, քո «Լափ»ով՝ մտար պատմութեան մէջ ու կերտեցիր քո անունը, եւ այնքան արագ, որ նորնոր ենք ուշքի գալիս, միմեանց ասելով, թէ սա ի՞նչ փոթորիկ էր: Հիմա կարող ես հանգիստ քնել, մինչ այդ չմոռանաս զեղեցիկութեան սրահում դէմքդ լողզել մոռեցնելին յատուկ քսուկ-մսուկներով, մանաւանդ որ առջեւում ջրի ճամբայ դարձրած Ստրասբուրգն է, որի քաղաքապետն այս օրերին չափրած դ սփիւռքահայ 30-ամեայ ժամանա Բարսեղեանն է, իսկ որ Փարիզ գնաս, հեռու չէ, քաղաքի ամենաշարժուն՝ 15-րդ վարչական շրջանի ղեկավարն է, դարձեալ հայուհի Անուշ Թորանեանը:

Բա՛... Սա՛ է սփիւռքահայը, Սփիւռքի երիտասարդ սերունդը:

Այ տնաչեն, մեր՝ Լոս Անջելէսի հարիւրաւոր Բոմբերն (անտուն, անտեր) անգամ անօթի չեն: Անօթի, սոված մարդ չկա՞յ մեզ մօտ: Ամօթ է նոյնիսկ ուտելիքի մասին խօսելը: Այդ Հայաստանում է, որ ուտելիքը մարդու համար առաջին մտահոգութեան առարկան է: Եւ այդ առարկան, այո՛, ձեռք բերելու համար է, որ նա, անկախութեան առաջին օրերից սկսեալ, 30 տարի շարունակ, անգորութիւնից, անտրոշութիւնից ու անգործութիւնից դրդուած ձգտում է փախչել, հեռանալ իր ծննդավայր-

րից:

Մինչ Հայաստանի անկախանալը, 70-80-ական թ. թ., տեղի ունեցած արտագաղթը բնաւ նման չէ անկախութեան տարիների արտագաղթին: Նախկին արտագաղթածները բնաւ էլ Նաիրայի ասած «Լափ»ի համար չէ որ թողել են Հայրենիքը, այլ՝ գաղափարի, կոմունիստական կարգերի, անագատութեան եւ վիրաւորուած արժանապատուութեան համար են թողել Սովետական Հայաստանը:

Եւ նրանք, բոլորն էլ տնտեսապէս ապահովուած են եղել, ինչպէս եւ մեր ընտանիքը, որն ունեցել է բարուք ապրելակերպ, հիանալի բնակարան, ավտոմեքենայ, եւ շրջել բազմաթիւ երկրներ, նոյնիսկ՝ Թուրքիա:

Այդ արտագաղթողների գգալի մասը եղել են մտաւոր աշխարհի ներկայացուցիչներ (գիտնականներ, բժիշկներ, արուեստագէտներ, ինժեներներ, դասախօսներ), որոնք, համառ աշխատանքով, այս ծովածաւալ երկրում գտել են իրենց տեղը եւ 30 տարուց աւելի՝ սպասարկում են ոչ միայն իրենց հայրենակիցներին, այլեւ օտարների: Ես իմ տանը երկու տարի պահել եմ «հայրենափախ» մի երտասարդ ինժեների, որը ներկայիս, իր կիսատ-պուստ անգլերէնով ղեկավարում է մի հսկայական օդանավաշինական գործարանի բաժիններից մէկի գլխավոր ինժեների պաշտօնը՝ մեզ համար առասպելական թուացող աշխատավարձով:

Այնպէս որ, Նաիրա Զոհրապետան, գրոյշ վարուելի Սփիւռքի հետ: Դու չգիտես, չես ճանաչում Սփիւռքահային, որն աւելի հայ է, քան դու, մէկ էլ ձեր համագործակից Գեւորիկը (Գեւորգ Պետրոսեան):

Գուցէեւ կը լինեն մարդիկ, որոնք կ'ասեն թէ վայել է Մաստրոյին, որ նման որակումներով է արժեւորում պետական, քաղաքական գործչին, այո՛, վայել է, որովհետեւ նա վարկաբեկել, ստորացրել է ողջ Սփիւռքին, որն ապրում, շնչում է Մայր Հայաստանով:

Քո ներողութիւն խնդրելը արժէք չունի: Դու գիտես ինչի է նման քո վարմունքը: Ասեմ, մի առած կայ. Երբ կոտորուած յախճապակէ սափորը սոսնձուում եւ նախնական տեսք է ատանում, միեւնունն է՝ փակցուած տեղերը հաւիտեան մնում են:

Ինչպէս երեւում է դու բաւական հեռու ես իրականութիւնից: «Լափ» հասկացութիւնը վաղուց է դուրս եկել մեր բառապաշարից Տիկին Նաիրա: Աշխարհի բոլոր առաջատար երկրներում, այսօր արդէն Հայաստանում էլ, շներն ունեն յատկապէս իրենց համար պատրաստուած ուտելիքներ եւ ապրում են մարդկանց նման: Ունեն իրենց ճաշացանկը, իրենց բժիշկը, հիւանդանոցը եւ՝ գերեզմանոցը: Աւելի լաւ չէր լինի, որ դու՛որպէս լրագրող, մի ուրիշ բառ գտնէիր սփիւռքահային վարկաբեկելու համար, ասենք՝ ՀԱՅՐԵՆԱՓՈՒՆ, կամ էլ՝ ՄՈՒՐԱՅՅԱՆ : Չէ՛, ո՛չ, մեզ մօտ՝ Լոս Անջելէսում ոչ հայրենափախ կայ եւ ոչ էլ մուրացկան: Հայաստանից՝ այո՛, կան ժողովրդին 20-30 տարի թալանած հայրենափախ միլիարդատէրեր, որոնք,

Քաղցրիկ Պուրճ-Համնուտ (6)

ԱՐՄԵՆԱԿ ԵՂՈՅԵԱՆ

Հայրենադարձը բաւական բան փոխեց մեր կեանքին մէջ:

Առաջին կարաւանով, ինչպէս ըսի, մեկնեցաւ մօրաքոյրս իր երկու գաւակներով, երկրորդով մեկնեցաւ հօրաքոյրս ալ իր չորս գաւակներով, իսկ հօրս բոլոր ճիւղերը, որ մենք եւս հայրենադարձուէինք, մնացին ապարդիւն՝ համակելով մեզ գրկանքի այն խոր զգացումով, որ յատուկ էր բոլոր մնացողներուն: Ոչ մէկ հրաւէր ստացած էինք՝ ո՛չ կարմիր, ո՛չ դեղին, իսկ վերջին նաւը մէկ օրէն միւսը մեկնելիք էր, ինչպէս ափսոսանքով կը գեկուցէր հայրս:

Ահա այդ օրերէն մէկուն էր, որ երեկոյեան եղբայրս տուն չվերադարձաւ:

Հօրս տագնապալի պրպտումներն ու հարցուփորձերը ի վերջոյ պարզեցին, որ ան գաղտագողի նաւ բարձրացած էր ու խառնուած հայրենիք վերադարձողներուն: Եւ ինք առաջինը չէր, որ կ'ընէր այս բանը, իրմէ առաջ ուրիշներ ալ դիմած էին հայրենադարձի այդ միջոցին, եւ այդ նոյն օրը նմանապէս կային դիմողներ, որոնցմէ մէկն ալ ինք էր:

Եղբօրս փախուստը եղաւ մեր ընտանեկան մեծագոյն ողբերգութիւնը, որ տարի մը ետք աւելի շեշտուեցաւ, երբ կանգ առաւ հայրենադարձը, եւ ուրեմն ընդմիջտ կորսուեցաւ միանալու ամէն յոյս: Ծնողքս վաղաժամ մեռան առանց տեսնելու իրենց գաւակը:

Այդ առաջին տարին հայրենադարձուեցաւ Աբգարեանի տնօրէնն ալ:

Յուշերուս մէջ ան կը ներկայանայ իր գեղեցիկ կերպարով, որ կը շեշտուէր կրած փողկապով, անթերի արդուկուած զգեստով, որով զգալապէս կը զանազանուէր շրջապատէն, այլեւ ազնուական նիստուկացովը:

Յուշադրամի դիմերեսն է այս, սակայն կայ անոր դարձերեսը եւս: Շատ խոր հետք ձգած է մէջս անոր՝ ծեծելու սովորութիւնը:

Ան գրպանին մէջ գրեթէ միշտ կը կրէր անուանացանկ մը, որ հայթայթած կ'ըլլար այս կամ այն ուսուցիչը եւ որուն մէջ արձանագրուած կ'ըլլային անունները՝ մինչեւ հիմա ալ չեմ գիտէր ինչ յանցանքով ամբաստանուած աշակերտներու: Այդ ցանկը երեւան կ'ըլլէր առաւօտեան գբօսանքի աւարտին, բակին մէջ շարուելու առթիւ, կամ շաբաթ օրերը կէսօրուան ատենամարզանքին, որ կը սկսէր...ծեծով: Ապտակներն ու կիցերը անխնայ կ'ջնէին «յանցաւորներու» դէմքին ու մարմնի որեւէ մէկ մասին: Ոմանք գետին կը տապալէին, սակայն ան կը շարունակէր հարուածել:

Կը պատահէր, որ ցանկին մէջ գտնուէր անունը իր սեփական գաւակին եւս, որ Արա կը կոչուէր. սա իր կարգին կը կրէր նոյն պատիժը՝ առանց նուազագոյն գատողութեան, ընդհուպ գետինները տապալելով ու ենթարկուելով հօրը յաջորդական կիցերուն: Շատ կը զարմանայի, թէ մարդ ինչպէ՛ս կը ծեծէ իր գաւակը:

Տնօրէնին կը հետեւէին գրեթէ բոլոր ուսուցիչները եւ ուսուցչուհիներն ալ:

Ինչպէս նախակրթարանի, այնպէս ալ մանկապարտէզի մէջ:

Այս աւանդույթը մագաչափ փոխուեցաւ անոր Հայաստան մեկնումովը եւ փոխարինումովը Արմէն Ղարիպով՝ 1946-51 տարիներուն, ուր ապտակներն ու կիցերը փոխարինուեցան...ամրակուռ գաւազաններով:

* * *

Ես միշտ հեզնական քմծիծաղով կարդացած եմ Ռաֆֆիի «Տէր Թողիկ»-ը: Այո՛, քմծիծաղով, որովհետեւ Տէր Թողիկը, փոքրիկներու ներբաններուն տուած հարուածներովը, շատ հեռու կը մնար, օրինակ՝ իմ մէկ ուսուցիչէս, որ կը կոչուէր Յակոբ Կարայակոբեան, որուն ձեռքէն անպակաս էր գաւազանը՝ իբրեւ հինգերորդ անդամ, եւ որ յատուկ ապսպրուած կ'ըլլար դասընկերներէս Յովհաննէս Թադէոսեանի ատաղձագործ հօրը. ան պէտք է ունենար 80սմ հասակ, 7սմ լայնք եւ 12սմ հաստութիւն, եւ կը ծառայէր թուաբանութեան դասի բացատրութեան՝ գրատախտակին վրայ, եւ...մեր դատարարակութեան:

Պատկերացուցէք իստաշունչ ձմեռ առաւօտներուն թերի սնած ու թերի հագուած մանուկներ ու պատանիներ, որոնք իրենց օրը կը սկսէին այդ գաւազանի հարուածներով՝ լաւագոյն պարագային երկու, ընդհանրապէս չորս, երբեմն ալ վեց: Ան ճիւղալային թափով ու անողբութեամբ կ'իջնէր առանց ատոր ալ կապուտցած ու դողացող ափերուդ, իսկ երբեմն ալ հակառակ կողմը՝ մատերուդ: Իսկ թէ ճիշդ ի՞նչ յանցանքի բերումով, չեմ յիշեր եւ այսօր, աւելի քան կէս դար անց, մագ-մօրուք ճերմկցնելէ ետք ալ, չեմ կրնար պատկերացնել, թէ վերջին հաշուով ինչ կրնային ըլլալ այդ «յանցանք» կոչուածները:

Գաւազանն ու ծեծը սովորական էին օրուան մանկավարժական բարքերուն եւ հանրօրէն ընդունելի թէ՛ աշակերտներու եւ թէ՛ մեր ծնողներուն համար: Մեր պարագան ըմբռնելի է, սակայն չեմ յիշեր նաեւ որեւէ ծնող որ օր մ'օրանց նախաձեռնէր փա առնել դպրոցի դուռը եւ բողբէր գաւակին կերած ծեծին համար, որքան ալ դաժան ըլլար այդ ծեծը: Այնպէս որ դպրոցը աւարտելէս ետք գրեթէ այլեւս չէի մտածեր անցեալի «գաւազանակիր»-ներու մասին, իսկ եթէ այս կամ այն առիթով պէտք ըլլար անդրադառնալ անոնցմէ մէկուն կամ միւսին, կը յաջողէի առանց դառնութեան, գրեթէ անտարբերութեամբ յիշել անոնց կերպարը, ինչպէս հիմա կը յիշեմ, անոնք կոչուէին Արմէն Ղարիպ, Յովհաննէս Թապաքեան, Տիգրան Տիգրանեան, Ռեբեկա Պայրամեան, Ազատուհի Մանանեան եւ ուրիշներ ալ:

Նոյնը չեմ կրնար ըսել, սակայն, Յակոբ Կարայակոբեանին համար:

Ան թուաբանութեան լաւ ուսուցիչ էր, սակայն այս բարեմասնութիւնը չէր յաջողեր մոռացութեան մատնել իր դաժանութիւնը, որպէսզի անտարբեր ձեռքով դարձնէի յուշերուս հէջը, երբ գիտակցութեանս պատասխան վրայ յայտնուէր անոր մտապատկերը: Գերիշխողը միշտ միւսին էր, այն, որ կը գուգորդուէր գաւազանի բարձրացումին մինչեւ գլուխը, ապա աւելի վեր ու աւելի ետեւ, ընդհուպ

Վահան Տերեան (Ծննդեան 135րդ Ամեակ)

«Մնուել է Ախալքալաքի. (այժմ Զաւախք) Գանձա գիւղում՝ հոգեւորականի ընտանիքում: Նախնիները 1830 թուականին Զաւախքում վերաբնակութիւն էին հաստատել Կարինի Կարճնկոց գիւղից: Տոհմագրութիւնը սկսուած է տեր Զաւախքից, ում թոռը՝ Սուքիասը, ապագայ բանաստեղծի հայրն էր:

1897 թուականին Տէրեանը մեկնում է Թիֆլիս ուր սովորում էին այդ ժամանակ իր ավագ եղբայրները: Եղբայրների մօտ ապագայ բանաստեղծը սովորում է ռուսերէն ու պատրաստում ընդունուելու Մոսկուայի Լազարեան ճեմարան: 1899 թուականին Տէրեանը ընդունուում է Լազարեան ճեմարան: 1906-ին Աւարտում է Լազարեան ճեմարանը եւ այնուհետեւ ընդունուում Մոսկուայի պետական համալսարան, որից կարճ ժամանակ չետոյ ձերբակալուած է լեղափոխական գործունէութեան համար ու նետուում Մոսկուայի Բուտիրկա բանտը:

1908 թուականին Թիֆլիսում լոյս է տեսնում Տէրեանի ստեղծագործութիւնների «Մթնշաղի անուրջներ» ժողովածուն որը շատ ջերմ է ընդունուում՝ թէ՛ ընթերցողների եւ թէ՛ քննադատների կողմից: Թուականին 1915-ին «Մշակ» թերթում հրատարակուած է բանաստեղծի հայրենասիրական բանաստեղծութիւնների «Երկիր Նայիրի» շարքը:

1915-16 թուականներին Տէրեանը մասնակցում է Վալերի Բրիւսովի եւ Մաքսիմ Գորկու կազմած ու խմբագրած «Հայաստանի պոէզիան» եւ «Հայ գրականութեան ժողովածու» գրքերի ստեղծման աշխատանքներին: Հայերէնից ռուսերէն է թարգմանում Գաբրիէլ Սունդուկեանի «Պեպօ»-ն, Բաֆֆու «Կայծեր»-ի առաջին հատորը, Շիրվանզադէի «Չար ոգի»-ն:

Նոյն թուականին երեւում են Վահանի կրթումը բուն դրած թոքախտի նշանները: Գալիս է Կովկաս բժշկուելու, բայց փետրուարեան յեղափոխութիւնը դրդում է նրան թողնել բժշկուելը եւ գնալ Պետերբուրգ: Խորհրդային իշխանութեան հաստատման առաջին իսկ օրերից դառնում է նրա մօտիկ աշխատակիցը:

1919 թուականի Հոկտեմբերին Տէրեանը ակտիւօրէն մասնակցում է բոլշեւիկեան յեղափոխութեանը եւ այն յաջողած քաղաքացիական պատերազմին: Լենինի ստորագրութեամբ մանդատով մասնակցում է Բրեստի խաղաղ պայմանագրի ստորագրմանը: 1920 թուականին Տէրեանը՝ լինելով Համառուսական Կենտրոնական Գործկոմի անդամ, առաջադրանք է ստանում մեկնել Թուրքեստան այժմեան միջինասիական հանրապետութիւններ, սակայն ծանր հիւանդութեան պատճառով ստիպուած է լինում մնալ Օրենբուրգում, ուր եւ վախճանուած է 1920 թուականի Յունուարի 7-ին, ընդամէնը 35 տարեկան հասակում:

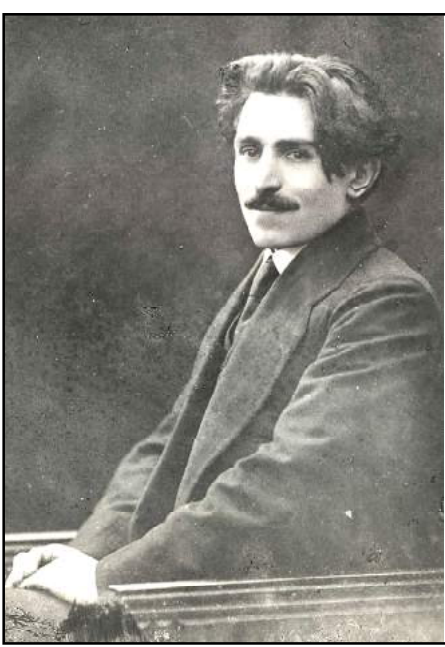
«Վիքիբեռիա Ազատ Համայնագիտարան»

ՍԱՐԳԻՍ ՎԱՅԱԳՆ

«Նախ եւ մանաւանդ՝
 «Սեւ գիշեր եւ յուշեր եւ խոհեր
 անհամար
 Խնդրութիւն հեռացած եւ անցած
 եւ անդարձ, -
 Տրտմութիւն մեծաւոր, միա-
 ձայն, միալար...»
 Իսկ յետոյ յանկարծ՝
 «Ուզում եմ, վաղուայ ցնծու-
 թեան գուշակ՝
 Կարօտս նետած լուսեղէն հե-
 ռուն,
 Վառել երգերս որպէս դրօշակ...»
 Առեղծուած էր, թէ հակասու-
 թեան թնձուկ: Մութ ու ցուրտ
 անո՞ւրջ էր մթնշաղի, թէ՛ առտ-
 ուայ գեղածիծաղ լոյս: Դեռ՝ աշնա-
 նային մեղմագեղ թախի՞ծ անհաս-
 նում, թէ՛ գարնան երգ վառման:
 Վհատութիւն յուսաբեկ, թէ՛ լա-
 վատես խնդութիւն: Ո՞ր մէկն էր
 Տէրեան բանաստեղծը: Հարցեր՝
 որոնք դեռ երէկ չէին յարուցուել
 մեզի համար, մեր ակամայ անգի-
 տութեան պատճառով: Որովհե-
 տեւ, եղաւ ժամանակ, երբ մեր
 դպրոցական սեղաններուն դրուե-
 ցաւ միայն «Մթնշաղի Անուրջ-
 ներ» գիրքը եւ Վահան Տէրեան
 մեզի ներկայացուցեց թախի՞ծի ու
 մշուշի երգիչը որպէս: - «Վահան
 Տէրեան երգած է մշուշը, ցաւը,
 նրբութիւնը, անձին նուազկոտ
 տաղանայանքը եւ լուսնայային
 փափկութիւնները, որոնք մեր հո-
 գիներուն խորը երբեմն կը յամա-
 ուին, փոխարինելու չափ օրուան
 արեւը,» պատգամած էր մեզի մեծն
 Օշական, («Արեւմտահայ Գրակա-
 նութիւն», էջ 598):
 Սակայն եւ այնպէս, նոյնիսկ
 միակողմանի ձեւով ներկայացուած
 Տէրեանն իսկ պիտի դառնար պաշ-
 տելի անուն մը մեզի, համար

որովհետեւ անոր քնքուշ եւ թախ-
 ծալուր երգերուն մէջէն կը ճառա-
 գայթէր բիւրեղաճանձն ու վճիտ
 հոգին իսկական բանաստեղծին, շնոր-
 հիւ նուրբ ու շքեղ անոր արուես-
 տին, երաժշտական ու քնարական
 լեզուին ու ոճին: Իսկ երբ ունե-
 ցանք կարելիութիւնը հաղորդուե-
 լու տէրեանական ամբողջական քեր-
 թողութեան, գտանք որ բազմա-
 կողմանի եւ բազմերանգ բանաս-
 տեղծ էր Տէրեան, բարդ՝ իր հոգիին
 մութն ու լոյսով, տարուբեր՝ կեան-
 քի տեղատուութեամբ եւ մակընթա-
 ցութեամբ: Ան, թախի՞ծին, ներքին
 տառապանքին, կարօտի մորմոքին,
 աշնան ու մթնշաղի մեղմ քնքու-
 թեան կողքին երգած էր նաեւ
 խիղճն ու վարուելը, սէրն ու կինը,
 Նայիրին ու Հոկտեմբերը, ցասումն
 ու ընդվզումը, պայքարն ու վառ
 յոյսը վաղուայ ծաղկումին: Եւ այս
 բոլորը՝ մարդկայնաբոյր հարա-
 զատ շունչով, նոր խօսքով եւ նուրբ
 արուեստով:
 Իր քերթողութիւնը դէպի արդ-
 իականութիւն մեծ ուստում մը ար-
 ձանագրելով արեւելահայ մեր քնա-
 րերգութեան մէջ, դարձաւ լուսա-
 լոր սահմանագիծ-անկիւնադարձ մը
 բախտորոշ: Սահմանագիծը՝ հին
 աւանդին եւ անկիւնադարձը նոր
 խոյանքին: Իրմէ առաջ կային
 թումանեանն ու Խահապետեանը: Իր-
 մէ ետք եւ իրմով եկաւ Չարենցը:
 Իր քերթողութիւնը անկարելի դար-
 ձուց շարունակութիւնը բարբա-
 ուային, անվերասլաց այն բանաս-
 տեղծութեան, որ ժողովրդայինի
 եւ իրապաշտութեան պիտակում-
 ներով կ'արդարացնէր իր գոյու-
 թիւնը: Այս է նշանակեր սակայն
 ուրացումը թումանեանին եւ Խա-
 հապետեանին: Ընդհանուակը, իր
 առաջին քայլերուն ան կը սնանէր,
 կ'աւելորուէր անոնցմով: Բայց

եւ այնպէս, իր ծաղկումն ու պտղա-
 ւորումը պիտի ըլլային տարբեր՝
 անտոնակոխ ուղիներով եւ հանգր-
 ուաններով: Տէրեանի զգայնութիւնը
 այլ երանգի բունկումներով փայլա-
 տակեց, իր արուեստի ըմբռնումն
 ու իրագործումը պարզապէս տար-
 բեր տեսլականներու հետամուտ
 եղան: Գաւառային սահմանափակ-
 ուածութիւնը, գեղջուկ պարզու-
 նակութիւնը, անփոյթ հանդերձան-
 քով հրամցուած ճաշակն ու ձեւը
 ա՛յլ չէին կրնար որեւէ հեռանկար
 խոստանալ քսաներորդ նոր դարու
 լուսաւոր սեմին հասած, մեծ մայ-
 րաքաղաքներու արագաթոյն կշռոյ-
 թին, լայն մտածողութեան մատ-
 չած քաղաքացի բանաստեղծին:
 Տէրեանին վիճակուեցաւ ամէն բա-
 նէ առաջ, մեր արեւելահայ բանաս-
 տեղծութեան բերել քաղաքներու
 հեւքն ու տաղանայ, կշռոյթն ու
 զգայնութիւնը, մտածողութիւնն
 ու ճաշակաւոր վայելչագեղութիւնը:
 Անշուշտ էմիլ Վերհարն մը չեղաւ
 ան: Հեռու մնաց քաղաքերգութե-
 նէն: Քաղաքներուն մեքենական,
 գործարանային ծուխն ու ժխորը
 չէ որ նկարեց ան, եւ ոչ ալ՝
 պողոտաներուն եւ գոհններուն հե-
 ւասապառ վազքն ու հրմշտուկը:
 Այլ տուաւ քաղաքային մարդուն բարդ
 ու խրթին ներաշխարհը, անոր
 աշխարհահայեցողութիւնը, կեան-
 քին կշռոյթը: Տէրեան անպեղ հո-
 րիզոններու գեղեցկութեան հետամ-
 տողը դարձաւ: Իր կիրթ ու գեղա-
 գէտ ճաշակով մաքրեց, գտեց, յղկեց
 եւ նրբացուց արեւելահայ քերթո-
 դութեան լեզուն: Անոր ընձեռեց
 նրբերանգներու կախարդանքը եւ
 զայն դարձուց անելի երաժշտական
 ու ճկուն: Տուաւ արդիականու-
 թեան փայլն ու վայելչագեղու-
 թիւնը: Կարելիութիւնը՝ միանգա-
 մայն բարդ ու նուրբ հոգեվիճակ-
 տելու: Ու Տէրեանի մօտ, նրբերան-
 գի հասկացողութիւնը չի սահմա-
 նափակուել լոկ լեզուական, բառե-
 րու, պատկերներու եւ երանգներու
 նրբահիւսութեամբ, ո՛չ իսկ նրբա-
 ձայնութեամբ, այլ կը դրսեւորուի
 եւ կ'ամբողջացուի նաեւ մտածումի,
 զգացումի, կեցուածքի եւ ապրում-
 ներու նրբակերտ շարաբերակա-
 նութեամբ: Այսպէս՝ իրեն համար
 սենն ու սպիտակը, մութն ու լոյսը,
 վիշտն ու խիղճը, իրականն ու
 վերացականը հակոտնեայ, իրերա-
 մերժ կաղապարումներ չեն, այլ՝
 համատեղելի, գուզընթաց, գիրար
 ամբողջացնող եւ գիրար բացատ-
 րող իրադրութիւններ, որոնք կի-
 սաշէշտերու, լուսաստուերներու եւ
 միջնեանգներու կախարդանքով
 կը ստեղծեն ոգեղինացած աշխար-
 հը տէրեանական բանաստեղծու-
 թեան, ուր ամէն ինչ, ամէն իր ու
 էակ իր շուրջ ունի ինքնուրոյն
 լուսային, հնչական եւ երանգային
 ճառագայթում ու թրթռացում, վա-
 րանող, սրսփացող ձեւն ու կերպա-
 րը, գորս կարելի է նրբերանգներու

նօսրութեամբ միայն արտայայտել
 եւ թելադրել՝ յաճախ բառերուն
 սոսկական իմաստէն աւելի անոնց
 հնչական գունեղութեամբ, անոնց
 արթնցուցած զգայական արձա-
 նագներով: Տանք անի մը յատկան-
 շական նմոյշներ.

«Օտար դաշտերի անանց մշու-
 շում,
 Տխուր լուսեան գիշերն է իջել.
 Իմ սիրտը յաւեւ թախի՞ծն է մա-
 շում,
 Մի լուսէ երգ է իմ հոգում նա-
 գել...»

Այսպէս՝ «տխուր լուսեան
 գիշեր», «սիրտը յաւեւ մաշող
 թախի՞ծ» եւ «մի լուսէ երգ»,
 այնքան բնականօրէն մէկտեղուած
 քով քովի՝ առանց ջանքի եւ հակա-
 սութեան: Որովհետեւ, «տխուր
 լուսեան գիշերը» անթափանց,
 սեւ գիշեր չէ, այլ՝ դաշտերու
 նոյնիսկ անանց մշուշը անոր տուեր
 է թափանցկութիւն մը, մշուշի
 յատուկ կաթնալոյս մը, որ կը
 դիւրացնէ սրտի մաշող թախի՞ծին
 փոխակերպումը «լուսէ երգ»ի:

Իսկ ուրիշ տեղ մըն ալ՝
 «Մի անճանօթ ձեռք, նուրբ մշու-
 շում,
 Անցեալն ու ներկան իրար խառ-
 նում,
 Իմ սրտում ոսկէ անձրեւ է մա-
 ղում:
 Մի քնքուշ լոյս կայ իմ հոգու
 համար,
 Ամէն ինչ ունի չմեռնող մի կեանք,
 Կայ խորհրդաւոր դիւրող մի խա-
 վար,
 Ուր բախտից քաղցր են
 տրտունց ու սխրանք»:

Հոս ալ՝ «մշուշ, ոսկէ անձեւը
 մաղուող եւ քնքուշ լոյս» մէկտեղ-
 ուելով «գիւթող խաւար»ին եւ
 «բախտից քաղցր տրտունց-
 տխրանք»ին հետ, կը ստեղծեն
 մութն ու լոյսի այնպիսի վէտովի-
 տում մը, երանգներու թափանց-
 կութիւն մը, ուր հոգեզմայլանքի
 վիճակը կը դառնայ բնական հոգե-
 վիճակ:

(Շարունակելի)

NATIONAL NOTARY ASSOCIATION
 NOTARY PUBLIC

Garine Depoyan

626-755-4773
 554 N. Chester Ave Pasadena, Ca. 91106
 ghdepoyan@gmail.com

Երբ Ստու՛մ Եմ

Շարունակուած էջ 2-էմ

Քոչարեանի «միացման» տարբերակում է Լաչինի ողջ շրջանը փոխակերպուել Հայաստան-Լեռնային Ղարաբաղ «ցամաքային միջանցքի»։ Այդ Ռոբերտ Քոչարեանի օրօք է դրան համարժէք Նախիջևան-Ատրպէյջան միջանցքի գաղափար ծնուել։ Տիգրան Թորոսեանը նաեւ ստու՛մ է, երբ ասում է, որ «մարդիկեան սկզբունքները» որպէս բանակցութիւնների հիմք ընդունել են Հայաստանը, Լեռնային Ղարաբաղը եւ Ատրպէյջանը։ «Մարդիկեան սկզբունքները» պաշտօնապէս ընդունել է միայն Հայաստանը։

Ատրպէյջանն այն մերժել է մերժում է, իսկ Լեռնային Ղարաբաղը միջնորդներից նման ուղղակի առաջարկութիւն թէեւ չի ստացել, բայց բազմիցս յայտարարել է, որ կարգաւորումը չի կարող ենթադրել վերադարձ անցեալին ոչ կարգավիճակի, ոչ սահմանների

առումով։ Իսկ արդէն այսօր Լեռնային Ղարաբաղը շատ յստակ ձեւակերպում է ատրպէյջանական օկուպացիայի տակ գտնուող շուրջ 1000 քառակուսի քիլոմէթր տարածքի վերադարձի խնդիրը։ Բանակցային դիրքորոշում, որ Ռոբերտ Քոչարեանի եւ Սերժ Սարգսեանի քսանամեայ իշխանութեան շրջանում երբեք չի բարձրաձայնուել եւ առաջին անգամ հնչեցուել է Հայաստանի ԱԳՆ՝ սոյն թուակաւի Յունիսի 13-ին Շահումեանի շրջանի օկուպացման 28-րդ տարեկիցի առթիւ տարածած յայտարարութեամբ։

Քաղաքական գործիչ Տիգրան Թորոսեանն ազատ է ենթարկելու իրաւունքը։ Համակրութիւնների հարցում եւ կարող է խնկարկել Ռոբերտ Քոչարեանին։ Քաղաքագետ Տիգրան Թորոսեանին տրուած է իրողութիւնները նենգափոխելու եւ հանրութեանը մանիպուլիացիայի ենթարկելու իրաւունքը։

« ՀՐԱՊԱՐԱԿ »

Հայաստանցի Սփիւռքահայր

Շարունակուած էջ 13-էմ

սակայն, հիմնականում առժամաբար են իրենց ապահով զգում Պուտինի թեւի տակ։

Եթէ չեմ սխալուում, Նաիրա, դու խօսել ես նաեւ Հայոց լեզուն մաքրելու մասին։ Կարծիք կայ, որ կարեւորը հայերէն խօսելն է, կարեւոր չէ թէ դա որքանով է հայերէն։ Ես երկու օրինակ կը բերեմ եւ դու, որպէս փորձուած լրագրող, ապագային լրջօրէն կ'անդրադառնաս այդ նիւթին։ Յիշեցնեմ, որ ես, որպէս լրագրող, 1957 թուականից սկսեալ ՍՍՀՄ Լրագրողների Միութեան անդամ եմ եղել եւ առաջին թիւթակիցներից մէկը նորաստեղծ «Երեկոյեան Երեւան» օրաթերթի։ Այսպէս ուրեմն՝ Երկու հարողովարներ (տղամարդ եւ կին) հերթական խաղահարդրման աւարտին, տղամարդը ի լուր աշխարհի դիմում է յաղթողին.

- Պիցան հետեից գալիս ա...
- Գնացէք ձեզ կշտացնելու,- աւելացնում է կինը։ Յաջորդ գաւեշտը՝ իմ «ՆԱ եւ ՆԷ» երգիծական շարքից։ Ծնողին ուղարկուած թուղթիկի բովանդակութիւնից.

«Միակ ծրագիր աշակերտներու ՎԱԽՃԱՆ-ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ», Ձեր ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆԸ դպրոց ԲԵՐԵՔ Դէկտեմբեր 5. առաջ կամ ՀԵՏԵՐՆԻԹ բերեք երբ ՔԱՔ ընտանիքի տօնական ուրախ ԵՐԵԿՈ Դեկտեմբեր 5-ին»։

Նէ,- Ի՞նչ կ'ուզէիր, որ ըլլայ... դեռ ք.ք.-մաք, նորէն հայու

հոտ կայ մէջը... վաղը միւս օր այդ հոտն ալ պիտի չունենանք...

- Ի՞նչ անենք տիկին Նաիրա, ընդունե՞նք նման «հայերէնը», թէ՛ պախարակենք։ Այս հարցն էլ որպէս մեղմացուցիչ հանգամանք ընդունէք իմ քո հասցէին արուած իրաւացի մեղադրանքների առնչութեամբ։

Ձեմ ուզում աւելին ասել, լրագրի էջերը այդ հնարաւորութիւնը չեն տալիս։

Այս մի քանի տարին, հիմնականում Թաւշեայ Յեղափոխութիւնից յետոյ, մշտապէս հետեւում եմ Հայաստանի քաղաքական վայրի վերումնեցում լի կեանքին, եւ միշտ ինձ հարց եմ տալիս, թէ ինչո՞ւ է Նաիրա Ձոհրապետանը անընդհատ գայրալից, առանց ժպիտի կանգնում ամբիոնի առջեւ, ինչպէս նաեւ նոյնքան անշնորհ ձեւով իրեն պահում հասարակ ժողովրդի հետ հանդիպումներ ունենալիս։ Պատճառը իր խոստովանութեան մէջ է։ Ահա թէ ինչ է գրում նա.

- «Տարիներ շարունակ ես ընկալուել եմ որպէս խիստ, ջղային ու ազդեալի (գուցէ՛ հարձակողակա՞ն, ՀԵՆ. Ա.), իրականում դրա հակապատկերը լինելով։ Ես շատ խոցելի եմ։... Մարդ պիտի կարողանայ ճիշդ ժամանակին իր տեղը գիշել առաւել պատրաստուածին»։

- Բրաւօ... ուրեմն ճիշդ ժամանակն է, որ դուք Ձեր տեղը գիշէք «առաւել պատրաստուածին»։ Սակայն չմոռանաք Ձեզ հետ տանել Գեւորիկին՝ Գեորգ Պետրոսեանին...

Քաղցրիկ Պուրճ-Համնուտ (6)

Շարունակուած էջ 13-էմ

մինչեւ կռնքը, հանդերձ դէմքին կրած փոփոխութիւններով՝ յօնքերուն պուստումը, շուրթերուն պրկումը, այտերուն լարումը. ասոնք բոլորը պահիկ մը կը լիցքաթափուէին ու կը հանդարտէին, երբ գաւազանը վայրագ շառաչունով իջնէր գոհի ձեռքին, բայց պահիկ մը միայն, մինչեւ որ վերագտնէր ուժերը,- քանի նիհար, վատուժ, ժամանակէն առաջ ծերացած ու հիւժած մարդ էր,- եւ ապա վերսկսելու համար։

Աբգարեանը աւարտելէս քանի մը տարի անց էր։

Անգամ մը հանդիպել էի ելեկտրագործ գարմիկիս՝ սինեմաերթալու համար, երբ յայտնեց, որ պէտք է քառորդ ժամ մը հանդիպի ինչ-որ «յաճախորդի մը», պատիկ նորոգութեան մը համար։ Ուստի ընկերացայ իրեն։ Քառանթիւնայի հիւղաւանին մէջ էր անոր տունը, Sleep-comfort-ին կից, երկյարկանի տախտակաշէն ու խարխուլ խրճիթ մը։ Սկսանք բարձրանալ սանդուղէն։ Վախով կը փոխէի քայլերս ու կը հանգչեցնէի ոտքս աստիճանին վրայ, որ կը ճռնէր։ Աւելի վախազու էր բազրիքը, որ կը խաղար ամէն բռնելուս։ Չղջացի գալուս, վերջին հաշուով ինչ գործ ունէի, բայց նաեւ ինչ գիտնայի, երբ դուռը բացուեցաւ ու դէմ-յանդիման եկայ... պարոն կարայակոբեանին ու անոր երկու քոյրերուն. անոնք եռուորեակներ ըլլալ կը թուէին։ Բնագրական ստակում մը պատեց էութիւնս, որուն պատճառը միջկտայնոց ամբողջ վերջուշէր էր այնքան, որ քան մարդկային ու նիւթական այն խոր թշուառութիւնը, որ կը պարզուէր աչքերուս առջեւ։

Ինձմով զբաղելու առիթ չունեցան։

Ես նստած էի խեղճուկ սենեակի մը մէջ, ուր ամէն առարկայ

մուսլ, մաշած ու վանողական էր, եւ այնպէս կը կարծէի, թէ առաստաղն ալ, սանդուղին ու բազրիքին օրինակով, փուլ պիտի գայ գլխուս։ Ու տարուեցայ մտովի վերականգնելու այս մարդուն առօրեան. ուրեմն ամէն առաւօտ այս նոյն խախուտ աստիճաններէն կ'իջնէր ան՝ բռնելով նոյն երեքուն բազրիքը։ Կը քայլէր մինչեւ Նոր Հաճըն, այսինքն՝ մօտաւորապէս 500 մէթր՝ առնելու համար հերթական հանրակառքը, վճարելով հինգ դահեկան, որմէ քիչ ետք պէտք է ետ իջնէր՝ դա՛րձեալ նոյնքան մը քայլու համար, որպէսզի դպրոց հասնէր։ Անձրեւային եղանակին ան պարտէր այս ամբողջ միջոցին կրել հովանոց մըն ալ՝ փորձելով շրջանցել ճամբու ցեխն ու լճակները մինչեւ դպրոց, ուր իր աշակերտները, նախաճաշի վերջին պատուր ծամելով, ժիր ու թեթեւ կը հասնէին մէկ շունչով։ Երեկոյեան ան պէտք է հետեւէր հակառակ երթուղիին՝ ելլելու համար այս նոյն աստիճաններէն, բռնելով նոյն բազրիքը ու մտնելով այս նոյն անհրապոյր սենեակը - ուր ես հիմա նստած էի,- ու դիմաւորէր զոյգ քոյրերը։

Փղջկում մը կը զգայի կուրծքիս տակ եւ դժուար կը շնչէի։

Երբ վերջապէս եկաւ գարմիկս ու փրկեց կացութիւնը։

Ճամբան, ինչպէս շարժապատկերի ողջ տեւողութեան ալ, կը շարունակէի մնալ կրած ազդեցութեանս հողմապտոյտին մէջ, երբ կամաց-կամաց հարց մը իր ամբողջ տարողութեամբ ծագեցաւ մէջս ու փոթորեկեց գիտակցութիւնս.

-Այս թշուառութեան հետեւանքը չէ՞ր արդեօք այն դաժանութիւնը, որ երկրորդ բնութեան մը պէս հաստատուել էր ուսուցիչիս մէջ ու կը հայածէր զինք եւ որուն առաջին ու մեծ գոհը ինք էր, ապա շրջապատը եւ ի վերջոյ մենք՝ աշակերտներս...

armenag@gmail.com

VA Print Media

Book Printing • Hard Covers • Year Books
Restoration of Old Books & Bibles

- Հետաքրքրուած ենք իրենց փոխարժեքով ստանալ՝
- Հայկական երգարաններ
- Կիլիկիոյ պատմական գիրքեր
- Յեղասպանութեան հետ առընչուած գիրքեր

Եթէ ունիք եման գիրքեր եւ կը փափաքիք զանոնք վաճառել, կը խնդրենք մեզի հետ կապ հաստատել Հեռաձայնելով՝ ՎԱՀԷ ԱԶԱՊԱՀԵԱՆԻՆ։

Նոր Գիրքերու
Տպագրութեան
եւ Հին Գիրքերու
Նորոգութեան

Vahe Atchabahian
2004 E. Washington Blvd. • Pasadena, CA 91104
Tel: 626-793-6220 • Cell: 626-354-5924
vamedia@yahoo.com • www.vaprintmedia.com

ՄԴՎԿ-ի
Խորհրդատուական Գրասենեակ
(888) 908-1887
contactus@aebu.org

Ձեր Ծանուցումները Վստահեցէք
«Մասիս» Շաբաթաթերթին
Massis2@earthlink.net

Յայտնի է Ախոյեանների Լիգայի 1/4 եւ 1/2 Եզրափակիչների Վիճակահանութեան Արդիւնքը

ՈՒԵՖԱ-ի շտաբ-բնակարանում կայացաւ Ախոյեանների լիգայի ընթացիկ մրցաշրջանի 1/4 եւ կիսաեզրափակիչ վիճակահանութիւնը:

1/4 եզրափակիչ
 «Ման. Սիթի»-«Ռեալ» գոյգի յաղթողը կը մրցի «Յուվենտուս»-«Լիոն» գոյգի յաղթողի հետ:
 «Լեյպցիգ» - «Ատլետիկո»
 «Բարսելոնա»-«Նապոլի» գոյգի յաղթողը կը մրցի «Չելսի»-«Բաւարիա» գոյգի յաղթողի հետ:
 «Ատալանտա»-ՊՍՅԿ
 Կիսաեզրափակչում 1/4 եզրափակիչ առաջին գոյգի յաղթողը կը խաղայ երրորդ գոյգի յաղթողի հետ:
 Երկրորդ գոյգի յաղթողը կը մրցի «Ատալանտա»-ՊՍՅԿ գոյգի յաղթողի հետ:

Վիզալի Կուլը Յաղթանակ բերեց «Բարսելոնային»

Սպանիայի առաջնութեան 36-րդ տուրում ախոյեան «Բարսելոնան» մրցակցի խաղադաշտում հանդիպեց «Վալիադոլիդի» հետ եւ յաղթանակ տարաւ նուագագոյն հաշուով:

15-րդ րոպէին մրցակցի դարպասը գրաւեց չիլիացի կիսապաշտպան Արաուրո Վիզալը: Կուլային փոխանցումը կատարեց արժենթինացի յարձակուող Լիոնել Մեսին: «Բարսելոնան» 79 միւստրով երկրորդ տեղում է եւ մէկ հանդիպում քիչ անցկացրած «Ռեալից» հետ է 1 միւստրով: «Վալիադոլիդը» 14-րդն է՝ 39 միւստրով:

Բունդեսլիգայի Յաջորդ Մրցաշրջանը Կը Մեկնարկի Սեպտեմբերի 18-ին

Ֆուտպոլի Գերմանիայի Բունդեսլիգայի յաջորդ մրցաշրջանը կը մեկնարկի Սեպտեմբերի 18-ին: Առաջին տուրի հանդիպումները տեղի կ'ունենան Սեպտեմբերի 18-ից 21-ը, յայտնում է մրցաշարի մամուլի ծառայութիւնը:

Սեպտեմբերի 11-14-ը տեղի կ'ունենան Գերմանիայի գաւաթի խաղարկութեան առաջին շրջանի հանդիպումները:

Ձմեռային արձակուրդը կը կրճատուի: 14-րդ տուրի հանդիպումները տեղի կ'ունենան Յունուարի առաջին հանգստեան օրերին:

Յիշեցնենք, որ Գերմանիայի ախոյեանի կոչումը 8-րդ տարին անընդմէջ նուաճել է Միւնխենի «Բաւարիան»:

«Ռոման» Վատահ Յաղթանակ Տօնեց

Իտալիայի առաջնութեան 32-րդ տուրում «Ռոման» հիւրընկալուեց յետնապահներից «Բրեշիային» եւ առաւելութեան հասաւ 3:0 հաշուով:

48-րդ րոպէին հանդիպման հաշիւը բացեց «Ռոմայի» արժենթինացի պաշտպան Ֆեդերիկօ ֆասինոն, 62-րդ րոպէին սպանացի յարձակուող Կառլոս Սալոյի փոխանցումից յետոյ հիւրերի առաւելութիւնը կրկնապատկեց խորուած յարձակուող Նիկոլա Կալինիչը: 74-րդ րոպէին հաշիւը 3:0 դարձրեց իտալացի կիսապաշտպան Նիկոլո Չանյոլոն: Կուլային փոխանցումը կատարեց արժենթինացի յարձակուող Դիեգօ Պերոտին:

Հայաստանի հաւաքականի եւ «Ռոմայի» կիսապաշտպան Հենրիխ Մխիթարեանը դեղին քարտերի պատճառով որակազրկուած էր մէկ խաղով եւ չմասնակցեց այս հանդիպմանը:

«Ռոման» 54 միւստրով 5-րդ տեղում է, «Բրեշիան» նախավերջինն է՝ 21 միւստրով:

Ռումինիայում Մրցավարը 3 Անընդմէջ 11 Մեթրանոց է Նշանակել. 3-ն էլ Վրիպել են

Ռումինիայի առաջնութեան «Պետրոլուլ»-«Ռապիդ» հանդիպման ժամանակ մրցավարը 3 անընդմէջ 11 մեթրանոց է նշանակել հիւրերի դարպասին:

Առաջին 11 մեթրանոցը նշանակուել է 65-րդ րոպէին: Հիւրերի դարպասապահ Միխայ Պոպոն հետ է մղել հարուածը, սակայն մինչ այդ դարպասային գծից առաջ է եղել: Մրցավարը հրահանգել է կրկնել հարուածը եւ դեղին քարտ է ցոյց տուել դարպասապահին:

Երկրորդ հարուածը դաշտի տերերի մէկ այլ խաղացող է իրացրել ու Պոպոն նորից հետ է մղել այն, սակայն կրկին կանոնների խախտումով: Մրցավարը նորից հրահանգել է կրկնել հարուածն ու Պոպոյին երկրորդ դեղին քարտն է ցոյց տուել՝ հեռացնելով դաշտից:

Երրորդ դէպքում «Պետրոլուլի» խաղացողը շեղ է հարուածել: Արդիւնքում՝ հանդիպումն աւարտուել է 0:0 հաշուով:

«Մանչեսթեր Սիթիին» Թոյլատրուեց Մասնակցել Ախոյեանների լիգային

Լոզանի մարզական արբիտրաժային դատարանը (CAS) բաւարարել է անգլիական «Մանչեսթեր Սիթիի» բողոքարկումն ընդդէմ ՈւեՅԱ-ի ընդունած որոշման եւ թոյլատրել է անգլիական ակումբին մասնակցել Ախոյեանների լիգային:

Դատարանը չհեղարկել է ՈւեՅԱ-ի որոշումը՝ ուժի մէջ թողնելով միայն 10 միլիոն տուգանքի վճարման պարտաւորութիւնը:

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՕՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly

Enclosed a check for (one year)

* \$50,00 * \$100,00 (first class) for USA

\$ 125,00 (Air Mail) for Canada.

\$ 250,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----

Address: -----

City: ----- State: ----- Zip Code: -----

Country: -----

Tel: ----- Email: -----